Поштарина плаћена у готову

НОВИ САД
недеља
3 септембра 1939
Година V
Бр. 206(1.285)

ДАН

Главни уредник: ЛАЗАР АТАНАЦКОВИЋ

Независни информативни дневник
Излази сваког дневно осим понедељком
Примерак 1 дин.
Месечна претплата 20 д. за земљу 60 за иностранство
Огласи по тарифи

Редакција и администрација: Краља Александра 7. — Телефони: 21-05 — 21-06. Чековни рачун код Поштанске штедионице у Београду број 58.460. — Поштански фах број 178. — Рукописи се не враћају

СЈЕДИЊЕНЕ ДРЖАВЕ ОСТАЈУ НЕУТРАЛНЕ

Г. Кордел Хал је изјавио да је убеђен да ће у току данашњег дана Велика Британија и Француска објавити рат Немачкој

Ако се немачке трупе сместа не повуку из Пољске

Велика Британија ће одговорити својим обавезама

ВАШИНГТОН, 2 СЕПТЕМБРА. (А. А.) РАЈТЕР ЈАВЉА: ПРИЛИКОМ ДАНАШЊЕГ ПРИЈЕМА НОВИНАРА У БЕЛОЈ КУЋИ Г. РУЗВЕЛТ ЈЕ ИЗЈАВИО ДА ЋЕ УЧИНИТИ СВЕ ШТО ЈЕ У ЊЕГОВОЈ МОЋИ ДА СЈЕДИЊЕНЕ АМЕРИЧКЕ ДРЖАВЕ НЕ БУДУ УВУЧЕНЕ У РАТ. НОВИНАРИ СУ ПРИМЕТИЛИ НА Г. РУЗВЕЛТУ ИЗВЕСНУ ПРЕМОРЕНОСТ. ИСТО ТАКО ПРИМЕЋЕНО ЈЕ ДА ЈЕ И Г. КОРДЕЛ ХАЛ ПРЕМОРЕН, КАО И ДА ЈЕ ПЕСИМИСТА У ПОГЛЕДУ МОГУЋНОСТИ ДА СЕ ОРУЖАНИ СУКОБ ЛОКАЛИЗУЈЕ. Г. ХЕЛ ЈЕ ДОДАО ДА ЈЕ УБЕЂЕН ДА ЋЕ У ТОКУ ДАНАШЊЕГ ДАНА ВЕЛИКА БРИТАНИЈА И ФРАНЦУСКА ОБЈАВИТИ РАТ НЕМАЧКОЈ.

Берлин, 2 септембра. — Британски посланик г. Хендерсон посетио је г. фон Рибентропа и предао му ноту британске владе, којом се тражи да се немачке трупе сместа повуку са територије Пољске, пошто ће иначе Велика Британија бити приморана да одговори својим обавезама из војног савеза са Пољском. Г. Хендерсон је изјавио г. фон Рибентропу да ће, ако до данас ујутру не добије позитиван одговор на ову ноту његове владе, бити приморан да са целокупним особљем амбасаде напусти Берлин. *(Рајтер)*

За војне потребе парламент је одобрио британској влади

кредит од 130 милијарди динара

Лондон, 2 септембра. — На својој синоћној заједничкој седници Горњи и Доњи дом одобрили су влади кредит за војне потребе у износу од 500 милиона фунти стерлинга, што претставља износ од око 130 милијарди динара.

Берлин је ноћас био потпуно помрачен

Берлин, 2 септембра. — Рајтер јавља: У току прошле ноћи Берлин је био потпуно помрачен, у очекивању ваздушних напада. Све светлосне рекламе биле су угашене, а сви прозори и окна на локалима застрти. Све је било спремно за одбрану од ваздушног напада до кога, међутим, није дошло.

ПРЕД ОБЈАВЉИВАЊЕМ НЕУТРАЛНОСТИ РУМУНИЈЕ

Букурешт, 2 септембра. — И формално објављивање неутралности Румуније непосредно претстоји. У политичким круговима се истиче потреба што скоријег објављивања неутралности Румуније у немачко-пољском сукобу обзиром на њен географски положај.

Војне мере Данске

Копенхаген, 2 септембра. (А. А.) АВАС јавља:

Јуче су позване под оружје две класе војника, а у понедељак се позивају још три класе.

У ЕВРОПСКОМ СУКОБУ ЈАПАН ЋЕ БИТИ НЕУТРАЛАН

Шангај, 2 септембра. (А.А.) Рајтер јавља.

Према свима знацима, изгледа да ће Јапан бити неутралан у случајевима конфликта ван Далеког Истока.

Варшава, 2 септембра. (А. А.) — ПАТ јавља:

Око 6.10 часова шест немачких авиона извршило је лет изнад вароши Једлице, Модеровка, Ивоник и области Кронка, а у 6.20 часова 15 немачких авиона поново је летело изнад тих градова. Немачки авиони бацали су упаљиве и гасне бомбе. Оборен је један немачки авион. Полиција је ухапсила три немачка подофицира и предала их војним властима. У области Модеровке оборена су два немачка авиона.

У области Ивоница, климатског места немачки авиони бацили су 12 бомби.

Јутрос између шест и седам часова немачки авиони извршили су лет изнад Плока. Том приликом погинула су четири лица а рањено је шест лица. Исто тако разорена је једна кућа.

У 9.40 часова три немачка авиона бацила су на варош Варку 55 бомби.

И Лондон је у мраку

Лондон, 2 септембра. (А. А.) Рајтер јавља:

Од заласка сунца цео Лондон је у мраку. Наредба гласи да се светлост у кућама може употребљавати само у случају где то изискује рад на народној одбрани.

МЕРЕ ЗА ОБЕЗБЕЂЕЊЕ ПОРЕТКА У МАЂАРСКОЈ

Будимпешта, 2 септембра. Претседник мађарске владе гроф Телеки обзиром на тешко стање у Европи, а ради обезбеђења унутрашњег поретка у држави, издао је наредбу о изузетним мерама. Наредбом је ограничено право удруживања и збора, власти ће протерати сва сумњива лица, вршиће се контрола домаће и стране штампе. Предузете су и извесне мере у области рада у индустрији и пољопривреди. Власти су овлаштене да утврде цене важним животним намирницама и осталим артиклима. Ове мере могу бити проширене.

Њ. В. КРАЉ ЂОРЂЕ ПОСЕТИО Г. ЧЕМБЕРЛЕНА

Лондон, 2 септембра. (А. А.) — Рајтер јавља:

Његово Величанство Краљ Ђорђе одвезао се аутомобилом из Бекингамског дворца у Даунингстрит да посети г. Чемберлена. То је догађај који се раније никада није десио.

Како се сазнаје, г. Чемберлен, иако је једва желео да извести Његово Величанство Краља о најновијим догађајима у свету, није могао да остави телефон у претседништву владе за неколико минута.

УРЕДБА О РАДИОФОНИЈИ У НЕМАЧКОЈ

Берлин, 2 септембра. — ПАТ јавља: Донета је уредба о радиофонији. Претплатницима радио апарата дозвољено је да слушају само домаће радио станице. Прекршаји ће бити врло строго кажњавани робијом и другим казнама. Изузетак је учињен са читавим низом лица и редакцијама. Проношење вести страних радио станица кажњаваће се робијом и смрћу.

Берлин, 2 септембра. (А. А.) — Рајтер јавља:

Савет министара за одбрану Рајха издао је наредбу којом се забрањује слушати све стране радиофонске емисије. Кршење ове наредбе предвиђа казну робијом.

ПОЉСКИ АМБАСАДОР ЛИПСКИ НАПУШТА БЕРЛИН

Варшава, 2 септембра. — ПАТ јавља: Пољски амбасадор у Берлину г. Липски добио је налог да одмах напусти немачку престоницу.

ЧЛАНОВИ НЕМАЧКЕ АМБАСАДЕ СПРЕМНИ ДА НАПУСТЕ ВАРШАВУ

Варшава, 2 септембра. — Чланови немачке амбасаде спремају се да напусте Варшаву.

Велика Британија позива под заставу обвезнике између 18 и 41 године

Лондон, 2 септембра. (А. А.) — Рајтер јавља:

Данас у 14.45 часова састаће се оба дома да би се том приликом одобрило још неколико потребних мера. На дневном реду биће законски предлог о проширењу војне службе, тако да ће се позвати под заставу обвезници између 18 и 41 године.

Војводина и користи народног споразума

Величина и слава политичких људи је увек пролазна, ако је та слава везана за фанфарство и за параде, пролазне блефове, без дела дубоко урезаних у потребама широких народних слојева. Отуда постоји и сва она ефемерност мисли, теорија и програма — сем ако су створене саме за себе као такве, — ако су теорије и програми супротни бити духу народа. Отуда и сва немогућност спровођења у живот свих тих теорија и програма ако су сасвим туђе, стране схватању и духу народа. Боље речено, не могу бити велики они политички људи чије деловање није идентично са потребама народа, ако њихови програми и теорије немају клицу постанка у души, духу, потреби народа.

Наша садашњица обилује много тим „вођама" који су покушавали да наметну своме народу па чак и духовном животу човека уопште, своја схватања и погледе и на живот и на државу. Пажљивом посматрачу догађања у свету неће бити тешко да увиди на какве тешкоће наилазе те нове „вође" са својим теоријама и програмима у спровођењу њиховом у живот народни, јер само тако би се те теорије и могле реализирати ако их народ прими, усиса и оживотвори. Изгледа да та борба натурања схватања и отпора још није свршена, али се крај може са сигурношћу да предвиди. У борби нове и стране идеје са народом, победиће народ са својим схватањем.

Човек данашњег доба лута, тражи нове путеве у духовном стварању и нађе често пута и сасвим нове теорије, можда и генијалне, али, ако те теорије остану као такве, широки слојеви народа од тога неће имати користи. Кад говорим о користи народа, мислим увек његове користи у погледу његовог живота економског и политичког. Од теорија које задиру у домен човечијег филозофирања широки народни слојеви немају користи, као што немају ни од сазнања којом се брзином земља окреће. Наше је доба избацило на површину

вође, који

гледају на политички живот реално, који хоће да своја политичка убеђења убаце у народ и да их народ прими. Ти реални политички људи су могли бити само они који су поникли из народа и који су нераздвојни са животом тих најширих слојева. Потврдила се и у садашњици стара историска истина, да све теорије и схватања, као и режими морају пропасти ако нису поникли из филозофије народа. И у историји падали су брзо и диктатори и аутархије и одржали су се само они режими који су одговарали духу народа. А народ хоће ваздуха, хоће слободе, хоће правде, хоће поштења, хоће чистоће, хоће реда и рада, хоће контроле свуда и свакога. Све то данас пружа демократија народу, и то здрава и права демократија. Није демократија у тапшању сељака по рамену, није демократија у испуњењу сваког захтева појединих политичких агитатора, макар они били и незаконити. То је демагогија, и то најпростија. Демократија значи управљање државом преко изабраника народних, изабраних пуном вољом и поверењем народа, без притиска и навијања власти.

Прекретница после споразума има да буде потпуна. Са оним старим методама и духом треба се опростити за свагда и поћи новим путевима ка пуној и правој демократској управи. Но, не треба заборавити да ту праву демократију могу спровести само демократски васпитани људи. Колико год је споразум са Хрватима велики, историски догађај, толико исто је важно да се том споразуму да и садржај и динамика у свима крајевима наше Отаџбине. Можда ће постајање бановине Хрватске бити известан потстрекач за друге проблеме у држави који нису решени, а којих има много. После споразума имаћемо доста времена за те проблеме, за чијим решењем вапију сељачки слојеви, па били они српски, хрватски или словеначки. НЕЋЕ ОД СПОРАЗУМА ИМАТИ НАРОД КОРИСТИ АКО ТАЈ СПОРАЗУМ ОСТАНЕ ЧИСТО АДМИНИСТРАТИВНО-ПРАВНИ СПОР, КОЈИ ЈЕ ДАНАС РЕШЕН, АКО ОН НЕ ДОНЕСЕ ОНУ ЉУБАВ КОЈА ЈЕ ПОТРЕБНА ЗА ОВУ ЗЕМЉУ, АКО НЕ ДОНЕСЕ ИСКРЕНОСТ С КОЈОМ ТРЕБА ПРИСТУПИТИ РЕШАВАЊУ, АКО НЕ ДОНЕСЕ СВЕСНОСТ ДА ЈЕ ЈУГОСЛАВИЈА, НАША ЗАЈЕДНИЦА ДРЖАВНА, ДОСТОЈНА И ЗНОЈА И КРВИ СВИХ СРБА, ХРВАТА И СЛОВЕНАЦА. То је у целом споразумевању најбитније и најважније.

Споразум је то све донео и земља наша може бити мирна да ће од сада границе њезине чувати и Словенци, Хрвати и Срби. Наше поколење има да доконча оно што је започето, да уједини цео југ, јер то је наше животно послање на свом тлу нашем, историски и фактично.

ВОЈВОДИНА У СПОРАЗУМУ (ЦВЕТКОВИЋ — МАЧЕК) ГЛЕДА ИСПУЊЕЊЕ ОНИХ СНОВА КОЈЕ СУ САЊАЛИ НАШИ ПРАВИ НАРОДНИ БОРЦИ, ЈЕР ЈЕ У ВОЈВОДИНИ И ОН ДА И ДАНАС БОРБА НЕПРЕКИДНА. НЕПРЕКИДНА ЗА ОДРЖАЊЕ ОРАНИЦЕ И ЊИВЕ СПОРАЗУМОМ ПРЕСТАЈЕ НАШЕ ГЛОЖЕЊЕ И ТРВЕЊЕ И ЗАЈЕДНИЧКА СЛОВЕНСКА СНАГА ИМА ДА БУДЕ СТАВЉЕНА У СЛУЖБУ НАЦИОНАЛНО-ЕКОНОМСКОГ ЈАЧАЊА И ПОДИЗАЊА СЛОВЕНСКОГ ЖИВЉА. СПОРАЗУМОМ ЋЕ ДОБИТИ НАРОДНИ СЛОЈЕВИ ВИШЕ ПРАВА ДА ПОДИГНУ ГЛАС ПРОТИВ СВИХ АНАЦИОНАЛНИХ РАДЊИ И ПОСТУПАКА ПОЈЕДИНИХ КОТЕРИЈА И ГРУПА. СПОРАЗУМОМ ЋЕ НАРОД ЈАСНО И ОТВОРЕНО ДА БРАНИ СВОЈЕ ИНТЕРЕСЕ И УЧВРСТИ ПОЛОЖАЈ НА ЗЕМЉИ КОЈА ЈЕ ВЕКОВИМА НАША СЛОВЕНСКА. Споразум ослобађа душу од оне тешке море која је притискала код нас, као да нема људи, као да нема човека који ће то да отклони. Споразум данас даје то право да отклони ту мору, не појединцу и натуреном вођи, често пута неспособном, него народу, његовој снази, да уреди свој живот како то захтевају потребе живота народа. ТО ЋЕ ПОНОВО ПОДИЋИ ДУХ ВЕРЕ У СНАГУ НАРОДА, У ЊЕГОВУ МОЋ И УБЕЂЕЊЕ, ДА ЈЕ ОН ИЗВОР И УТОКА КАКО ВЛАСТИ ТАКО И ДУЖНОСТИ ПРЕМА НАРОДНОЈ ДРЖАВИ И НАРОДНОМ ТЛУ. ТАКАВ НАРОД, ВОЂЕН ОДАНИМ ЊЕМУ СИНОВИМА, СТВОРИЋЕ ОД ВОЈВОДИНЕ КУЛУ СРПСТВА КАКВА ЈЕ БИЛА И 1848 И 1914.

Дух Радикалне партије који је унео г. Драгиша Цветковић и у ЈРЗ, победио је над оним духом против кога се борила Радикална партија од свога постанка и против кога је Радикална партија и створена. Улажењем у нов политички живот, кроз споразум, обнавља се оно старо доба у коме су државне послове водили бољи од бољега, службеничке положаје заузимали способнији од способнијих. Престаје време котеријаша, протекционаша, кумова и зетова, и настаје време у коме ће све положаје заузети људи од народног поверења и способни. ИНТЕРЕСИ ДРЖАВЕ ТРАЖЕ ТО, А ОНИ МОРАЈУ БИТИ УВЕК ИЗНАД ИНТЕРЕСА ПАРТИЈЕ ИЛИ НЕКЕ ГРУПАЦИЈЕ, ШТО ЈЕ ИСТОВЕТНО СА ИНТЕРЕСИМА ШИРОКИХ НАРОДНИХ СЛОЈЕВА.

Задовољење извесног мањег сталежа на штету другог, или на штету сељачког као најмногобројнијег, значиће недржавнички акт. Зато је споразум Цветковић — Мачек назван с правом народним, јер из њега треба да користи извуку најшири слојеви народа. Дан потписа споразума остаје у историји, не само политичког живота, значајан и јединствен дан. За његово извршење гарантују они који су га створили, јер није довољно створити га, него га треба и испунити, и то у потпуности.

ВОЈВОДИНА ЈЕ СПОРАЗУМ ПРИМИЛА ОД СВЕГ СРЦА, И ЗА НАС ОН ПРЕТСТАВЉА КОНАЦ ОНОГ ТРВЕЊА, ОНЕ БОРБЕ ИЗМЕЂУ РОЂЕНЕ БРАЋЕ, БЕЗ КОЈЕ БИ НАША ЗЕМЉА БИЛА У САСВИМ ДРУГОМ ПОЛОЖАЈУ, ПА И СНАЗИ. АЛИ, НЕ ТРЕБА ЗАБОРАВИТИ ДА ЈЕ И КОД СРБА И КОД ХРВАТА ОПАСНОСТ СВАГДА СКУПЉАЛА НАРОД НА ОТПОР И ОДБРАНУ. ДАНАШЊА СПОЉНА СИТУАЦИЈА ЈЕ МУТНА. Па зар је то сада први пут? Историја наших народа је пуна сличних момената у којима је народ увек одговорио слогом и снагом.

Путеви Југославије, домовине Срба, Хрвата и Словенаца, сада су осигурани, и са њих се више неће скретати, а они воде бољој и лепшој будућности, снази и моћи Југославије.

ВОЈВОДИНА ЈЕ СПОРАЗУМ ПРИХВАТИЛА И НОСИЋЕ ГА У ДУШИ И СРЦУ, КАО НАЈСИГУРНИЈЕ ЈЕМСТВО ЊЕНОГ ЈОШ БОЉЕГ ПРОЦВАТА И СИГУРНОСТИ.

ДР. МИЛАН БУДИМИРОВИЋ

ЧИТАЈТЕ „ДАН"

Од 2—11 септембра

ЉУБЉАНСКИ ВЕЛЕСАЈАМ

ВЕЛИКА ПОЉОПРИВРЕДНА ИЗЛОЖБА (гајење семена, поврће, воће, цвеће, пчеле и мед, млеко и млечни производи, вино, козе и овце, перад, кунићи, голуби, рибе, гљиве, љековито биље, пољопривредни стројеви). Домаћичка изложба, акварија, индустрија, занат.

Утакмица хармоникаша 10 септембра. Наградно вучење. Многобројни лепи дарови за посетиоце велесајма.

Вожња у пола цене на железницама и паробродима.

ВЕЛИКО ДЕЛО ЈЕ СВРШЕНО

Док над целим светом влада тама, Југославију је огрејало сунце

СПОРАЗУМ, кратка и једноставна реч, а пуна сочности, језгровитости, у овај мах ознака наше снаге, нашег полета. Мала реч, а огромна крилатица.

СПОРАЗУМ — неизмерно задовољство целог нашег народа, истинска радост наших пријатеља, страх наших непријатеља, ако их негде има.

СПОРАЗУМ — МИР, задовољство, спокојство, олакшање народној души, ведрина и безбрижност за догађаје који могу наступити.

СПОРАЗУМ, кратка реч огромног значаја. Тешко створено дело, с муком нађена формула за срећнију будућност нашег намученог народа и наше напаћене земље.

СПОРАЗУМ — утеха забринутим, радост поноситим, јер у братском загрљају сложна браћа претстављају снагу на коју се с највећим оптимизмом може и сме ослонити у питању наше народне и државне будућности овако, па и сви они који су са страхом гледали у нашу сутрашњизу.

Горе срца, горе главе, горе смеле погледе, јер СПОРАЗУМ значи: снагу која ће бити сјајно манифестована у свакој прилици и свакој неприлици, којој сваког часа може бити изложен цео свет и ми с њим.

Какав је СПОРАЗУМ? Ко је више добио? Ко је и шта изгубио? То није данас актуелно питање.

Снагу је нову добио народ, снажна полета и велика замаха добија земља у којој је унутра све сређено и где цео народ, као један човек, у задовољству унутра, стоји на границама да их чува од сваког споља.

Споразумела су се рођена браћа. Обновили су поколебану љубав деца једне Мајке, синови истих родитеља. Није и не може бити питање које при том добио, а ко је изгубио. СВИ СМО САМО ДОБИЛИ и у овом случају нема нити може бити губитка. Ако је један брат нешто и жртвовао за љубав другога, ту нема жртве, ту је у питању само љубав, само братско осећање, само братска спремност и готовост да се у топлом загрљају осећамо срећни и према целом другом свету — једно.

Земља се обрадовала, цео народ је одахнуо, свима нам је са срца пао сињи камен, са нашег меког осећај

Пре 300 година
приписивали су успехе лечења у Рогашкој Слатини некој тајанственој сили

Данас
је та лековита снага научно испитана и доказана. Она је благодат природе за трпеће човечанство

Али такође за здравље
је Рогашка минерална вода непроцењива заочување здравља. И Ваш ће Вам организам наплатити већом отпорношћу, ако уместо друге пијете РОГАШКУ МИНЕРАЛНУ ВОДУ

Рогашка Слатина

ног, топлог братског срца, које за брата куца и за њега осећа.

Срећна је цела земља. Глас радости са свих страна, вести о весељу Срба од Кајмакчалана до Загребачке Горе и радост Хрвата од Загорја до Пелаго није сведок је само како је велико дело уз велике напоре — завршено. Завршено срећно, завршено на задовољство свих синова ове лепе и свима нам драге земље Србинове колико и Хрватове.

Међу нама нису постављене границе, јер граница нема нашој међусобној љубави. Напротив, свима су на срце стављење заједничке границе заједничке државе, коју ћемо сви задовољни сложно бранити свесни своје моралне снаге и дубоко убеђени у своја права на живот у границима у којима живимо вековима и које смо заједно заливали вековима обиљем своје племените крви.

Сви као један човек, сви Срби и сви Хрвати, и с њима задовољни Словенци, неће питати ко је у преговорима попустио, неће правити питање од тога ко је споразумом више добио, но ће сви, осећајући једно велико олакшање у својим питомим душама, прегнути братски загљени, на даљи заједнички рад, да се утркују ко ће у тој братској утакмици боље да изврши своју будућност према заједничкој Мајци Отаџбини.

Е па тол'ко, а куда ћеш више?!

СПОРАЗУМ значи: мир и спокојство у земљи, сигурност споља. Ту је тежите огромног значаја СПОРАЗУМА и та безмерна вредност његова казује нам просто и једноставно како су велики људи, велики синови нашег народа, који су помогли да се створи и који ће радити да се у дело приведе.

До јуче завађена браћа, Србин и Хрват, данас као прави дубоко убеђени синови једне земље стоје на прагу дичне и дивне своје Југославије и кличу свима и свакоме — да су једно и да сви задовољни, сви срећни, како чису били никад од Косова и Гвозда.

Осећајући смисао споразума, осећајући колосални значај његов, осећајући дивно дејство његово, нама, у нашем одушевљењу и усхићењу, не остаје ништа друго до да се искрено захвалимо свима онима који су допринели да наш народ дође до пуне свести, да би триумфовала његова исполинска снага до свог пуног изражаја.

Хвала умном вођи наше нације и земље Кнезу Намеснику Павлу, који је осведоченом разборитошћу својом, документованом у свима случајевима тешкоћа и мука, у последњем часу пресекао народно трење и мудро дао упутства како ће се један изабрани народ, из своје залуталости, извести на прави пут.

Хвала Претседнику Краљевске владе Драгаши Цветковићу и вођи хрватског народног покрета др. Влатку Мачку, који су свесни значаја постављеног им задатка у овим судбоносним временима оно што су хтели, умели да спроведу. Нису се бојали тешкоћа, имали су снаге, и способности, и смелости да их савладају тако умешно и тако за све нас — срећно. Прилике избацују на површину велике људе и догађаји их подижу на завидну висину. Др. Мачек и Цветковић већ по оном што су досад учинили улазе у ИСТОРИЈУ УЈЕДИЊЕЊА НАРОДНИХ ДУША као прави на[illegible] и великан у ред великих стваралаца велике Југославије. Њима ће се будући нараштај и Срба и Хрвата и Словенаца дивити и поносити.

Срећна и задовољна Југославија весели се данас у срећи све своје деце. Захвална на заједничкој љубави њиховој, тако прекрасно манифестованој СПОРАЗУМОМ, Југославија, горда уздигнуте главе и пуна поноса, с краја на крај у неизмерном одушевљењу и пуној свести о важности догађаја, кличе урнебесно:

Живео Краљ!

Живела Отаџбина!

ПРИПРЕМЕ ЗА ПРОСЛАВУ 6 СЕПТЕМБРА

Проглас Соколског друштва Нови Сад

поводом прославе Рођендана Њ. В. Краља Петра Другог

Соколско друштво Нови Сад упутило је целокупном чланству овај проглас:

„Рођендан Њ. В. Краља Петра II пада ове године у доба значајних збивања у нашој земљи, око наше Отаџбине и у целом свету.

Стога је потребно да се ове године дан рођења Њ. В. Краља што свечаније прослави и да том приликом наше Соколство видно манифестује велику љубав и непоколебљиву оданост према нашем Краљу, Краљевскком Дому и Отаџбини.

Наше Соколство је у прослави дана рођења Њ. В. Краља увек узимало живог учешћа, па да би и ове године ова прослава што боље успела позивамо те, брате и сестро, да и ти тога дана извршиш своју дужност коју ти налаже твоја соколска свест.

У вези са овим извештавамо те о распореду ове свечаности:

1) На дан 5 септембра о. г., т. ј. у очи рођендана Њ. В. Краља, биће приређен опход (бакљада) кроз град уз учешће свих националних, културних, хуманих и витешких друштава. Организацију овог опхода (бакљаде) поверило је Градско поглаварство нашем Друштву, односно нашем техничком вођству. Поворка ће се сврставати пред Спомен-домом у 19.30 часова и креће се тачно у 220.30 часова. Позивамо те да тога дана будеш тачно у означено време пред соколским Спомен-домом и да се одмах пријавиш брату начелнику Милошу Радосављевићу. Браћа и сестре, мушки и женски нараштај који имају свечану одору дужни су у овом опходу (бакљади) кроз град учествовати у соколским одорама а остали који немају одоре у грађанском оделу са соколском значком.

2) 6 септембра о. г., на дан рођења Њ. В. Краља, у 8 часова ујутро, је збор целокупног чланства и нараштаја пред соколским Спомен-домом, одакле се са друштвеном заставом и музиком полази у Саборну цркву на благодарење.

Пре подне у 11 часова, одржаће се у соколском Спомен-дому свечана седница са следећим распоредом: 1) соколски поздрав; 2) отварање седнице; 3) Читање соколске посланице; 4) Рецитација; 5) Затварање седнице.

После подне, у 17 часова свираће наша соколска музика у музичком павиљону Градског парка, крај Дунава.

Санаторијум „Лиман“
Хируршке и гинеколошке операције. Слободан избор лекара. — ЛЕЧЕ ЛЕКАРИ СПЕЦИЈАЛИСТИ. — Обављање порођаја уз смањење болова. Снижена тарифа. Нови Сад, Стражиловска улица, 7. Телефон 27-05

Пред распуштањем градских и банских већа у целој земљи

Загреб, 2 септембра. — „Јутарњи лист“ јавља из Београда:

Према обавештењима са добро обавештене стране, сви банови даће ових дана упутства да се уклоне постојеће општинске управе у градовима, а исто тако да се распусте и банска већа. Постављење нових градских општинских управа као и именовање нових банских већа имало би уследити после тога кроз неколико дана. То је у вези са принципима утврђеним српско-хрватским споразумом.

Празници за новчане и кредитне заводе: 2, 4 и 5 септембар

Београд, 2 септембра. — Влада је донела Уредбу којом су 2, 3 и 5 септембар проглашени за празнике за све новчане заводе у земљи. Према овоме у те дане новчани и кредитини заводи неће радити. **(Дан)**

НА ДАН 6 СЕПТЕМБРА

Парада трупа, забава Новосадског гарнизона неће се одржати

Поводом рођендана Њ. В. Краља у свима храмовима одржаће се свечана благодарења

Како смо обавештени предвиђени парад трупа и свечана забава официра новосадског гарнизона неће се одржати на да н6 септембра. На рођендан Његовог Величанства Краља Петра Другог одржаће се у храмовима свих вероисповести у Новом Саду свечана благодарења, по објављеном распореду. Благодарењима ће, поред грађанства, присуствовати и највиши претставници државних, војних и цивилни хвласти.

Министар г. др. Смољан присуствовао је у Сомбору конференцији претставника ХСС из Бачке и Барање

Сомбор, 2 септембра. — Као што је „Дан“ јавио, у Сомбору је боравио министар без портфеља г. др. Бариша Смољан. Одржана је кратка конференција, којој је присествовао целокупни радни одбор ХСС за Бачку и Барању. Министар г. др. Смољан је нагласио да је после закључења споразума прва брига г. др. Мачека била да се постара за Хрвате Бачке и Барање. Због тога му је г. др. Мачек наредио да као први министар одмах путује у ове крајеве.

Министар г. др. Смољан је примао многобројне делегације. Потом су претставници ХСС из Бачке и Барање одржали конференцију, на којој је констатовано да Хрвати Бачке и Барање сматрају склопљени споразум као први корак новог и бољег доба заједничког живота. Путем народног споразума Срба и Хрвата треба да се у Бачкој, Барањи и Банату уведе управна власт на потпуно демократском принципу, заштићујући у целости народни културни и привредни развој и Срба и Хрвата и грађанска права Мађара, Немаца и осталих народних мањина.

Два разреда годишње
полаже сигурно сваки онај који похађа
Видовићеву школу у Новом Саду
Видовићева школа, одобрена од Министарства просвете решењем С. Н. бр. 7166/29 постоји непрекидно од године 1919.
У школи предају квалификовани професори.
ТЕЧАЈЕВИ ПРЕ ПОДНЕ за све разреде гимназије.
ТЕЧАЈЕВИ НАВЕЧЕР за све разреде гимназије.
КОРЕПЕТИТОРИ за редовне ученике.
ВИДОВИЋЕВА ДОПИСНА ГИМНАЗИЈА са штампаним свескама за самоуке и
ИНТЕРНАТ ВИДОВИЋЕВЕ ШКОЛЕ који прима редовне и приватне ученике налази се у Београду, Кнез Михаилова 19.
Уписивање се врши одмах. Предавања у новосадској школи почињу 5 септембра ове године под управом г. Стеве Милованова, директора гимназије у пензији.
Адреса: ВИДОВИЋЕВА ШКОЛА, НОВИ САД, Вилзонов трг 5.

СЛОГИНА СТРАНА

АЛКОХОЛ И НАШ НАРОД

Међу многим пороцима који трују наше село, не дају сељаку да напредује, један од најопаснијих је алкохол. Биртије су расадници свега зла, ту се сељаци уче лењовању, картању, ту пију, губе своје здравље и свој разум. У крајевима где се много пије (неки крајеви Словеније и Војводине) јасно се показују страшне последице алкохолиста: материјално пропадање, дегенерација, и зумирање; туче, крађе, злочини; има много блесавих, телесно и душевно унакажених.

Са жалошћу читамо да ће се ванредно обилати род шљиве ове године употребити већином на печење ракије. Дакле, врло добра и укусна храна претвориће се у страшан, опасан отров, алкохол, и то не за горење него за тровање људи. А да је наш народ упућенији, како би се овај род могао паметно употребити: и да се има одлична храна и да се добије много новаца. Могла би се шљива сушити, могли би се начинити пакмези, компот и слично. Држава би требало ту да помогне народу, да начини творнице за прераду воћа у пекмезе, компоте, безалкохолна пића. Пијаце за ову робу лако бисмо нашли.

Осим тога држава треба да донесе закон против алкохола. Јер ако овако и даље пође, ако наши сељаци буду све више пили ракију и вино, наш народ ће дегенерисати и пропасти. Ми можемо живети и напредовати само као трезвен народ; народ који много пије мора пропасти.

Слога има у своме програму борбу против алкохола, и ми молимо своје пријатеље, нарочито учитеље, професоре, ђаке да свим силама помажу трезвењачки покрет. Треба почети с децом, омладином, ту ће бити највише успеха.

У једном од идућих бројева ми ћемо донети наш предлог закона о трезвености. Надамо се да ће и држава мислити на такав закон, да ће га Мин. за социјалну политику и нар. здравље спремити, јер алкохолизам је, поред маларије, туберкулозе, сифилиса велика опасност; већа од свих овде горе споменутих. Ако је истина да ми, поред милијарди које трошимо на алкохолно тровање, губимо и 40—50 хиљада живота годишње — онда је јасно да морамо брзо и енергично радити на спасавању нашега народа од алкохола.

Слогине приче

Два сиромашка нађоше један комад сира, и кад су га поделили, једноме од њих учини се да је комад у руци другога већи. Настаде дуга препирка, и пошто се не могоше сложити, обрате се кмету. Овај донесе теразије, и приметивши да једно парче сира заиста претеже, одгризе мало од тога, да би се тежина изравнала. Кад поново стави оба парчета на теразије, нађе да сад оно друго парче претеже. Пошто је сад од овога одгризао подобар залогај, — претеже опет оно прво парче. И тако је он даље одгризао и мерио сир, којег је било све мање и мање. Најзад, оба сиромашка — видећи куд ово води — повикаше једногрлице: „Не даље!“ Али било је већ касно, јер сир је већ готово би осасвим нестао...

Ето, куда води неслога! Да су се ова два сиромашка одмах на почетку сложила, имали би доста и један и други' Овако, услед њихове препирке и неслоге, — корист је извукао трећи. Слично бива често у животу, и код појединаца, и код народа као целине.

Сажаљење

Једном у шетњи чујем очајан, дирљив детињи плач. Девојчица од четири, пет година лежала је на земљи као да не може да устане и вриштала гласно, очајнички. Поред ње је — пркосан и немилостив — стојао брат од шест-седам година који ју је истукао и бацио на земљу. Наишла је бледа, мршава жена и тешила дете, претила маломе да ће бити кажњен. Мала није престајала да плаче и јеца, и није устајала. Жена се сагне да је дигне тешећи је. Мени сузе дођоше у очи гледајући како мало, беспомоћно дете, жртва опаког нападача, јеца и вришти.

Пођох даље.

И онда ми дође у памет: Гле, сузе сажаљења теку због неправде према нејаком детету, а, ево, културни народи хоће да почну рат у коме би већ првих дана било, можда, милиона мртвих и рањених; плач удовица, сирочади, гладних и озеблих, очајних дизао би се до неба. Било би поробљених народа и изгубљених слобода. И зашто?? Какви су то људи који хоће рат? Какви су то изговори, морал, част? Зар култура, после више хиљада година, није ни толико продрла у одговорне људе и народе, да све послове решавају на миран начин, договором, арбитражом, него спремају најужаснији покољ, можда пропаст европске културе, свога рођеног народа и својих идеја?

Н. М.

У Петровграду је основана Занатска набављачко-продајна задруга

Петровград, 1 септембра. Јуче је одржана оснивачка скупштина занатске набављачко-продавачке задруге у Петровграду. Скупштини је присуствовало око 120 занатлија, а претседавао јој је претседник Удружења занатлија г. Божа Лекић.

На скупштини су примљена правила Задруге. Према правилима, Задруга ће набављати и само у својим радионицама производити средства за производњу и потрошњу, те ће их уступати својим задругарима. Задруга ће продавати прерађевине својих чланова. У циљу прибављања потребних финансиских средстава за своје пословање Задруга ће примати на чување и под интерес уштеде како од својих задругара тако и од других улагача, а даваће својим члановима и зајмове на занатске израђевине.

Један удео износи 100 динара и уписнина 20 дин.

На скупштини изабрана је управа, у коју су ушли: гг. Божа Лекић, Јован Пенц, Стеван Аршинов, Карло Енгел, Славко Вујин, Михаило Милер, Јаћим Рајевић, Михајло Келемен и Михајло Брусин. У надзорни одбор изабрани су: гг. Хуго Мелеги, Немања Грунчић, Обрад Суботин, Лајош Бодор и Александар Путић.

Скупштина је решила да Задруга одмах по регистровању код суда ступи у чланство Главног савеза занатских задруга. Надаље је решено да се Задруга може задужити до 500.000 динара. На обичну штедњу Задруга ће плаћати на улоге без отказа 4% а са отказом 5%.

Упис удела врши се сваког радног дана у Удружењу занатлија за град и срез Петровград.

Удружење занатлија у Петровграду исплатило је дуг на име куповине зграде

Петровград, 1 септембра. — У свое време када је Удружење занатлија за град и срез Петровград купило зграду у којој је данас смештено, када је куповна цена била већ исплаћена, установљено је да на згради постоји укњижба Торонталске централне кредитне задруге, ма да је купљена бестеретно. Због тога је одржан читав низ скупштина и седница и коначно Удружењу није преостало ништа друго него да Централној кредитној задрузи исплати тај дуг, који је, заједно са трошковима, сада износио 30,319 динара.

Јуче је одржана ванредна скупштина Удружења, на којој је претседник г. Божа Лекић поднео извештај да је дуг исплаћен. Скупштина је управи ставила у дужност да поново саслуша мишљење правника и извиди до кога је кривица, те да, по претходном одобрењу скупштине, кривце тужи.

Отворен је Други конгрес Савеза економиста Краљевине Југославије

Економисти расправљају низ актуелних проблема

Београд, 2 септембра. — Данас је у Београду отворен Други конгрес економиста. Пре две године одржан је у Загребу, под претседништвом г. др. Ивана Белина, вицегувернера Народне банке, први конгрес Савеза економиста Краљевине Југославије. Том приликом дошла је до изражаја у нашој јавности, а нарочито у стручним круговима привредника и научника, једна млада генерација људи са економском факултетском спремом, чији погледи и схватања привредних проблема у оквиру наше националне заједнице отступају од стереотипности и уносе нов дух, полет и свежину.

Други конгрес економиста сазван је за 2—6 септембра ове године у Београду. Овај конгрес претставља елитни састанак наших млађих интелектуалаца, посвећен критичком испитивању актуелних питања из разних области привреде. Значај конгреса је утолико већи што ће се сви постављени проблеми расматрати под призмом дириговане привреде, која је данас не само код нас, већ у целом свету на дневном реду. Неколико реферата привлаче нарочиту пажњу заинтересованих кругова с обзиром на свој пресудан значај. Међу такве реферате спадају: индустријализација наше земље. Преоријентација пољопривреде, Преоријентација наше спољне трговине, Снага и утицај страног капитала у нашој привреди, Привредна сарадња са суседним аграрним земљама, Организација јавнога кредита итд. Сви реферати биће припуштени јавној и слободној дискусији, а по њима ће се у закључку конгреса донети резолуције.

На конгресу ће узети учешћа и претставници економиста из балканских земаља: Бугарске, Турске, Румуније и Грчке. Слична привредна структура балканских земаља, заједничке пијаце, међусобна штетна конкуренција, зависност од страних капитала и индустрије, све то императивно налаже балканским земљама да и у привредном погледу ступе у што тешњу везу и да путем колаборације постигну што јачу заштиту својих економских и животних интереса. Овај састанак економиста значи и у том погледу један знатан корак напред.

У нашој привредној јавности, заинтересованим круговима, а нарочито међу економистима из целе земље влада велико интересовање за конгрес.

Намештај добија се у најбољем квалитету са најлепшим избором и најповољнијим ценама код Бенце Петровград Нови Сад Пашићева улица број 20

Отац: Једно морате безуветно у свако доба пружити мојој кћери...

Просац: Знадем, НОВИ

Ki-Ki

с окусом КАЈСИЈЕ

Производи „УНИОН", Загреб

ПОД ПОКРОВИТЕЉСТВОМ Њ. В. КРАЉА ПЕТРА II одржава се 46 изложбена приредба Љубљанског сајма „Љубљана у јесени", која траје до 11 септембра 1939. Ова приредба посвећена је првенствено пољопривреди. Пољопривредна изложба ,којој је почасни претседник министар инж. г. Никола Бешлић, има следећа одељења: Гајење семена; поврће; цвеће; пчеле и мед; млеко и млечне производе; изложба вина са сајмом и кушањем вина; овце и козе; перад, кунићи, голуби итд. У другом делу сајам приказује производе индустрије и заната. Посетиоци могу се користити железничком вожњом у пола цене у поласку до 11 септембра у повратку од 2 до 16 септембра.

Редовно купање у Новосадској минералној јодној води значи: здравље

СУЂЕЊЕ ХЕТИНСКИМ РАЗБОЈНИЦИМА У ПЕТРОВГРАДУ

Чланови разбојничке циганске банде признали су своје злочине када су видели да је све изишло на видело

Шта кажу иследници пред којима су Цигани дали своја признања

Петровград, 2 септембра. — У наставку суђења циганској банди пред кривичним већем Окружног суда у Петровграду довршено је саслушање жандармериског наредника из Хетина Стевана Шћанчара. Како се Цигани сви подједнако бране, на питање да ли је могуће да су се они договарали у жандармерији, сведок допушта да је то могуће, пошто су једне ноћи спавали заједно без контроле.

Сведок је суочен са Циганима, који изјављују да их он није тукао. Сведок је положио заклетву.

Потом је саслушан жандармериски поручник из Јаше Томића г. Крун Васиљевић, који је одмах сутрадан ујутро по убиству преузео у Хетину вођење истраге. Још истога дана око поноћи, каже сведок, Миклош Ферковић је у општинској већници, пред око сто људи, признао дело. Рекао је да су на сам дан убиства дошли из Велике Кикинде Банди Стојков и Душан Барбул, који су отсели код Шандора Барбула. Исте вечери сазвали су и остале Цигане на вечеру. Било их је укупно 11. За време вечере Банди Стојков је предложио да убију Ђорђа Букора и његову породицу из освете због краве. Предлогу се нико није противио.

Ферковић је затим детаљно описао како су извршили злочин. Саслушали су потом Розу Петровић која је признала да је присуствовала вечери на којој је решено да се убију Букорови. Поручник г. Васиљевић, затим, каже да је суочио Петра и Миклоша Ферковића, те је Миклош казао у очи Петру да су заједно извршили злочин. Петар је тада рекао:

— Па, сада видим да нема смисла даље порицати. Када си ти признао, признајем и ја.

И он је тада детаљно испричао како су извршили дело. Обојица су на лицу места, приликом реконструкције, тачно показали места где су се налазиле постоље убијених жена.

На разна питања сведок затим изјављује да није тачно да су Цигане тукли неки цивили. Хтели су да их туку, али је то он спречио. Каже да их ни жандарми нису тукли, што није било ни потребно, јер су својевољно све признали. Миклош Ферковић је на саслушању рекао:

— Видим да сте већ све дознали. Ја ћу признати све, али ако мора да страдам ја, нека страдају и остали.

Тада је он издао имена осталих саучесника.

Поручник г. Васиљевић каже да је одмах стекао уверење да се ради о једној добро организованој банди. Сетио се да у Банату постоје два нерасветљена убиства, те их је упитао, дали су и њих извршили, а они су одмах признали.

Затим је сведок суочен са оптуженима. Саслушани су затим старац Андраш Букор, стриц и његова жена Розалија, стрина Ђорђа Букора, који су видели и чули када су Цигани изашли из стана Ђорђа Букора и претили да ће му се осветити и да ће га убити.

Претрес је затим прекинут, те ће се наставити сутра.

ПРАЗНОВЕРЈЕ НА СЕЛУ

Да би у подруму пронашао казан са дукатима, сељак продао два и по јутра земље и дао преко 20.000 динара врачарама

И онда кад је видео да у подруму нема дуката лаковерни сељак није осетио да је преварен

Вршац, 2 септембра. — Лаковерност једног сељака из околине Вршца, да би му Циганке врачаре пронашле лажно обећани казан са дукатима, изненадила је органе власти које су повеле опсежну истрагу и две Циганке спровеле суду због дела из §-а 375 Кривичног закона.

Познате вршачке Циганке, Ленка Шајн и Љубица Боц, које су већ у неколико махова задавале посла вршачкој полицији, поново су долијале због врачања лаковерном сељаку Трајану Ивашку, из оближњег села Месић. Пре извесног времена врачаре се упознале са Трајаном и, видећи да је роба за њих, предложиле му „срећу". Лаковерни а иначе несрећни Трајан полакомио се да му Циганке прокажу срећу, па их је позвао једнога дана у кућу, када су му син Адам и снаха Ана били на послу.

Циганке се одазвале а претходно су сковале план како ће да изневаде богатог сељака. Чим су дошле, предложиле су Трајану да оду у подрум и тамо му наредиле да спреми један бакрач пун воде, под који да наложи ватру. Кад је Трајан то учинио, наредиле су му да ножем ископа земљу из средине подрума и стави у бакрач. После дужег кувања, Циганке су изручиле воду и у скувној земљи ишчепркале један дукат, који су ставиле неприметно док се вода кувала са земљом.

Похлепан за богатством и материјалном срећом, Трајан се изненадио када су му врачаре рекле да у његовом подруму лежи скривен казан са дукатима, који ће оне после неколико поновљених кувања земље из подрума, пронаћи.

Првом приликом Циганке су тражиле од Трајана 1.000 динара, што им је овај, без речи, дао. Одмах су утврдиле следеће кување земље, а то се поновило неколико пута. При сваком кувању Циганке су вешто и неприметно убацивале по један дукат више у казан а после експеримента вадиле и давале домаћину! Али, оно што је најважније, после сваког кувања и повећавања броја дуката Трајан је морао Циганкама да да позамашне своте, да би једног дана пронашле закопан казан са златницима.

При последњем кувању, када су Циганке већ исцрпиле своје мађије, из казана се „искувало" неколико дуката, а у исто време појавио се „дух" са дугачком брадом, завијен у бели чаршав, кога су Циганке вешто сакриле и спремиле за последњу уцену. Пошто је поред златника из казана с куваном земљом испао један свежањ кључева, дух је притајеним гласом, у тмини подрума, наредио Трајану да Циганкама плати 4.000 динара, па ће он — „дух" да покаже место где је са тим кључевима закључан казан са златницима. На своју срећу домаћин није имао тражену своту, због чега су га врачаре напустиле и престале да долазе.

Трајан, у први мах, није изгубио наду, већ је једне ноћи, пошто је сина и снаху послао у госте, прекопао цео подрум не би ли сам пронашао проречени казан са дукатима. Наравно, све је било узалуд. Не мислећи да је преварен, јер су га опчинили златници добивени од врачара, Трајан је отишао у жандармериску станицу и пријавио случај, тражећи да се доведу Циганке и да му покажу место где је закључан казан са дукатима. Тада су власти увиделе са колико лакомим и празноверним сељаком имају посла. Без знања оштећеног, који је до тада издао Циганкама преко 20.000 динара у готовом новцу продавши два и по јутра оранице и преко 2.000 динара у разним намирницама и кућним стварима, власти су повеле истрагу и о случају известиле вршачку полицију, пошто су обе Циганке из Вршца.

Спремљена је била и замка, коју је удесио капетан г. Жарко Теодоровић са органима полиције у Вршцу, али нажалост није успела непажњом оштећеног Трајана.

Али и поред тога Циганке су изазвале толику сумњу, да их је полиција ухапсила и извела на саслушање. Пошто није било никаквих конкретних доказа, Циганке су тврдиле да уопште не познају Трајана, а када су виделе да немају куд, признале су да им је Трајан дао свега око 5.000 динара из разлога што је оштећени, као удовац, водио љубав са Ленком Шајн.

— То је стари рецепт Циганки, које када немају чиме да се бране прибегавају овом последњем, — каже капетан г. Теодоровић, који је водио истрагу.

Па и поред тога [illegible] није и стари греси отерали [illegible] Циганке у затвор и на даљи поступак суда.

ШКОЛСКЕ КЊИГЕ

за све школе, ШКОЛСКИ ПРИБОР, најбоље, најјевтиније код КАРДОШ, Краља Петра II 25.

ЗБОГ ПОРОДИЧНИХ РАЗМИРИЦА ОБЕСИЛА СЕ СТАРИЦА У ШАЈКАШКОМ СВ. ИВАНУ

Шајкаш Св. Иван, 2 септембра. — Данас ујутро ,око 5 часова у Шајкаш Св. Ивану, у свом стану, извршила је самоубиство вешањем Барбара Кунст, домаћица, стара 68 година. Када су је укућани приметили, она је била мртва. Самоубиство је извршила због породичних размирица.

ЈАВНА ЗАХВАЛА

Сматрамо за дужност да се захвалимо: свима сродницима, пријатељима, члановима Задруге Срба Занатлија, Срп. Занат. Певачком Друштву „Невену", Колу Занатлијске омладине, Занатлијском Удружењу и многобројном грађанству, који су у великом броју испратили земне остатке покојног нам мужа и оца ГИГЕ ЛАТИНЧИЋА папучара до вечне му куће, као и поштоваоцима и пријатељима покојника који су било усмено или писмено изјавили своја саучешћа.

Нарочито нека је хвала Високопречасном г. проти Тодору Милићу, пароху Свете Саборне цркве, г. Станоју Шилићу претседнику Задруге Срба Занатлија, г. Слободану Богојевцу потпретседнику „Невен"-а који су се дирљивим говорима од драгог нам покојника опростили и тиме нам велики бол ублажили.

Исто тако нека је хвала и свима пријатељима који су својим многобројним и лепим венцима и букетима спровод нашег мужа и оца увеличали.

Ожалошћена

Уд. Вјекослава Латинчић и деца.

Делегација Шидског и Илочког среза посетиће претседника владе г. Цветковића и потпретседника г. др. Мачека

Шид, 3 септембра. — Једна делегација најугледнијих грађана из Шидског и Илочког среза посетиће ових дана у Београду претседника Краљевске владе г. Цветковића и потпретседника г. др. Мачека и умолити их да се ова два среза Дунавске бановине не припајају Бановини Хрватској, него да и надаље остану у саставу Дунавске бановине.

Према последњим статистичким подацима становништва, из 1938 године, у Шидском срезу је било 34.986 становника, од тога Срба 16.135; Хрвата 11.752; Мађара 262; Немаца 2.999; Словака 757; Русина 2.738; а осталих народности 346. У Илочком срезу било је 31.275 становника, од тога Срба 14.409; Хрвата 6.945; Мађара 1.974; Немаца 3.019; Русина 160; осталих народности 595. У Шидском срезу по општинама Хрвати имају већину у 7, а Срби у 10 општина. У Илочком срезу, пак, Хрвати имају већину у три, а Срби у 14 општина.

Недавно је „Дан" донео статистику становништва у ова два среза, према загребачком „Обзору", која се односи на верску поделу. *(Дан)*

Г. ДР. ИЛИЈА ШУМЕНКОВИЋ ПОСТАВЉЕН ЗА НАШЕГ ПРВОГ АМБАСАДОРА У АНКАРИ

Београд, 2 септембра. — Наше посланство у Анкари подигнуто је на степен Амбасаде. За нашег првог амбасадора у Турској постављен је г. др. Илија Шуменковић, наш опуномоћени Министар. *(Дан)*

ТЕЛЕГРАФСКА ЧЕСТИТКА Г. МЕТАКСАСА Г. ЦВЕТКОВИЋУ

Београд, 2 септембра. — Претседник грчке владе г. Метаксас упутио је претседнику Краљевске владе г. Драгиши Цветковићу телеграфску честитку поводом закључења српско-хрватског споразума. Г. Метаксас је изразио радост Грчке и грчког народа што је ликвидиран овај спор и што је Југославија постала сада још снажнија и моћнија него што је до сада била. *(Дан)*

ИТАЛИЈАНСКА ШТАМПА ПИШЕ О СИГУРНОСТИ „ЈАДРАНСКОГ МИРА"

Рим, 2 септембра. — Италијанска штампа пише о сигурности „Јадранског мира", констатујући са великим задовољством да, и у данашњим тешким европским приликама, на Јадрану између две пријатељске суседне земље влада потпуни мир. Г. Алеси пише у трској „Пиколу" о миру на Јадрану и каже да је данас италијанско - југословенско пријатељство, које је тако срећно започето пре четири године, сигурна гарантија мира на овој страни Европе.

ЦЕНЗУРА ЗА ПИСМА КОЈА ОДЛАЗЕ ИЗ ЕНГЛЕСКЕ У ИНОСТРАНСТВУ

Лондон, 2 септембра. (А. А.) — Рајтер јавља:

Изгледа да је успостављена цензура на сва писма која иду у иностранство.

Новосадски разговори

— Јеси чуо шта се чује?

— ?

— Чује се да се о бунарској афери — ништа не чује...

*

Рано изјутра, у дворишту једне новосадске трокатнице, изненада заскрипао вергл. Док један човек вергл окреће, други иде из стана у стан и моли за бакшиш. На једном прозору другог спрата појављује се, у спаваћици, један члан Музичког друштва, и виче љутито:

— Чуј ти тамо, зар за ту гњаваторску музику имаш образа да иштеш још и новаца!?

Верглаш погледа горе и одговори понизно:

— Молим, не иштемо ми новац за музику, већ за окретање вергла...

*

На католичкој цркви избија подне. На балкону зграде Матице српске где је Српска читаоница, један редовни члан стоји и гласно броји сате који избијају:

— ... седам, осам, девет, десет, дољак, горњак, краљ, кец...

*

Један новосадски интелектуалац, коме је Бог дао леп пород, обраћа се својим двема већ одраслим кћерима:

— Чујте ви, фрајле. Гледајте да ми се ове јесени удате, крајње је време!

А затим се обраћа својим двома синовима, такође већ одраслим младићима:

— А од вас двојице надам се да ни један неће бити такав шмокљан да се — ожени!

Европа се смеје

У лондонским клубовима многа господа се не појављују више у усталаченим црним жакетима и смокинзима, него у бојадисаним, — зеленим жутим, плавим, па и црвеним. — Извесно се то односи само на клубове где су политички разговори непожељни, јер у политичким клубовима и даље се све гледа у — црним бојама.

*

У једно Њујоршко Матичарско звање долази млад пар.

— Шта стаје једно венчање? пита младожења.

— Десет долара, одговара чиновник.

— А шта стаје развод брака?

— Петнаест долара.

— Вел. А ако обе таксе платим унапред?

*

Турчин Мухамед Еускан у Цариграду висок је 2.30 метра, ширина раширених руку 2.40 метра, коракне одједаред преко 2 метра. Морао је за себе дати начинити засебан ауто — Али кад се жури онда иде пешке.

Мали огласник

МЛАДА, ФЕШ УДОВИЦА тражи познанство старијег, ситуираног господина који би јој омогућио троне дељно борављење на Ривијери. Понуде под „Животни простор" на администрацију.

КОЈА ПЛЕМЕНИТА ДУША би омогућила сиромашној дактилографкињи, тренутно без посла, — куповину јесењег костима и сребрне лисице? Понуде под „О послушај!" на пост-рестанте.

МАКУЛАТУР-ПАПИРА бољег квалитета (лирске песме) продајемо у већој количини, по цену од 4 динара килограм. Упитати у Клубу независних књижевника, Нови Сад.

У ПАРКУ АРТЕСКОГ КУПАТИЛА, на клупи, у левој алеји, с десне стране преко пута, заборавио сам кишобран, шешир, проф. нотес и каљаче. Поштеном доносиоцу вољан сам растумачити бесплатно основне принципе тригонометрије. — Јавити се у Професорској колегији Држ. мушке гимназије.

ИЗМЕНИО БИХ Басне Доситеја Обрадовића, издање С. к. задруге, две свеске, за два шпила карата. Понуде на Читаоницу.

Посетите Београдски

ЈЕСЕЊИ САЈАМ

7-17 септембра 1939

Највећа привредна манифестација у Југославији.
Најпотпунији приказ домаће и стране производње.

Радио изложба. **Сајам књига.**

Обавештења:

Управа београдског сајма
Београд, поштански фах број 538
Телефони: 28-526, 28-802

Повластица од 50 од сто на свим железницама и бродовима.

НЕДЕЉНИ спортски програм

У НОВОМ САДУ:

Војводина—Нак

Лигашке утакмице играју се у шест разних места

Ова недеља биће врло плодна са спортским приредбама. На све стране биће разноврсних утакмица, највише лигашких.

Војводина—Нак, пријатељски сусрет

У Новом Саду састаће се старивали Војводина и Нак. Сусрет ће бити чисто пријатељског карактера, јер су оба клуба слободна и орна за борбу.

Војводина ће овога пута изићи са својим стварно најбољим тимом, са којим ће идуће недеље наступити у својој првој лигашкој борби против Славије у Сарајеву. Значи да ће „црвени" наступити комплетни, јер сада треба да су сви играчи на окупу.

НАК ће такође наступити са својим најбољим играчима, јер му је лика да се покаже пред својим навијачима.

Све у свему, сусрет Војводина-НАК, који ће се одржати на игралишту „Карађорђе", биће у знаку пуне занимљивости, јер ко зна да ли ће се скоро пружити прилика да се они стари месни ривали опет састану у борби на зеленом пољу, пошто ће „црвени" бити заузети у лиги.

Друго коло лигашког првенства

У Националној и Хрватско-словеначкој лиги програм је следећи:

Суботица: Жак—Славија (Сарајево); Загреб: Грађански—Конкордија; Сплит: Хајдук—Славија (Вараждин); Љубљана: Љубљана—Хашк (Загреб); Осек: Славија—Бачка (Суботица), и Сарајево: Сашк — С. к. Сплит.

Београд, услед недоласка Ференцвароша, без интернационалног програма

У Београду је требало да гостује будимпештански Ференцварош. Како је, међутим, знатан део играчког клуба узет у војску, а некомплетан тим Мађара није привлачан, — гостовање је телеграфски отказано.

НОВОСАДСКИ ЕПИГРАМИ

На почетку школске године

Већ септембра, можда, петог
Биће „призив Духа светог";
Кад се ђаци Богу моле
Да — још малко нема школе...

Јер ђак данас мучно гледа
На принципе Архимеда,
Само звонце школско чека
Да заигра левог бека.

Ко још данас бригу води
Доситије где се роди!
Важније је данас ђаку
Да — „дриблује" по сокаку.

Аб.

АПОЛО

Премијера снажне социјалне драме

Прељуба

(Историја једне забрањене љубави)
ВИКТОР ФРАНЦЕН, АНИ ДИКО
ЖИЛИЈЕ ФАБЕР

ОДЕОН

Премијера

Уцена

Да ли жена сме варати мужа, ако њу муж вара? одговор ћете добити ако погледате овај заиста одличан филм. — У гл. улози ЖАН ГАЛАН

РОЈАЛ

Дупли програм. Премијера

1. **Патрола смрти**
Чарл Старет

2. **Едвард Робинзон** у филму
Последњи гангстер

Саопштење Удружења резервних официра и ратника

Благодарењу у богомољама поводом Рођендана Њ. В. Краља Петра Другог

присуствоваће сви резервци официри и војни чиновници Новосадског гарнизона

Сходно наредби Команданта места, 6 септембра на Рођен-дан Њ. В. Краља, одржаће се у свима богомољама благодарења.

Благодарењу имају присуствовати сва г.г. резервни официри и војни чиновници Новосадског гарнизона, и то према вери: У Српској православној Саборној цркви у 9.15 часова; у Римокатоличкој катедрали у 8.45 часова; у Јеврејској синагози у 10 часова; у Евангелистичкој цркви за Словаке у 9 часова, за Немце у 10 часова; у Реформатској цркви у 9 часова; у Старокатоличкој цркви у Новом Саду IV у 9 часова.

Одело за г. г. резервне официре свечано за строј, а ко нема униформу свечано грађанско одело са значком.

Сва г. г. резервни официри који ће присутвовати благодарењу у Саборној цркви постројиће се у порти најдаље до 9 часова, где ће сачекати долазак Команданта Прве армиске области.

После богослужења до 10.30 часова, сви резервни официри и војни чиновници постројиће се, по чину и рангу, на Булевару Краљице Марије, а у продужењу почасне трибине, ради присуствовања на паради трупа.

6 септембра увече биће приређена свечана забава у Спомен-дому за сву г. г. резервне и активне официре са породицама и позвано грађанство. Долазак за ниже официре и војне чиновнике до 21 час. За више официре и војне чиновнике до 21.15 часова.

Одело за г. г. резервне официре свечано ван строја, а могу доћи и у свечаном оделу за строј или у позивницама означеном оделу; за даме вечерње.

Умољавају се г. г. резервни официри и војни чиновници да безусловно изврше горње наређење.

Управа

МАЛИ ОГЛАСИ

КУЋА

близу Саборне цркве. Месечна рента 1.600 динара. Цена: 140.000 динара.

КУЋА

нова на 1 спрат, 4 стана. Месечна рента 2.100 динара. У готовом 180.000 динара и мали дуг.

КУЋА

нова опроштена од порезе. Месечни приход 5.300 динара. У готовом 500.000 динара и мали дугорочни дуг.

КУЋА

удаљена од католичке катедрале 5 минута. Месечна рента 2.000 динара. Цена 215.000 динара.

КУЋА

нова на спрат, 2 стана са целим конфором и 2 локала. Чист приход 10%. Цена 350.000 динара.

БИРО продаја и куповина некретнина, Нови Сад, Илије Огњановића 16. Позади „Танурџића.“ (2171)

ШОФЕР

беспослен, тражи намештење. Упитати администрацију листа. (2232)

БРАЧНИ

пар без деце тражи се; муж као собар, жена као куварица. Адреса у администрацији. (2245)

СТАН ЗА ИЗДАВАЊЕ

за 1 октобар 3 собе, предсобље, кухиња, шпајз, купатило у близини рибље пијаце, Косовска 10. (2229)

СТАРИ БИРОШ

надзорник старији или средњих година, који зна писати и рачунати, по могућству без деце тражи се. Јавити се: Форгач-салаш, Нови Сад. (2226)

МОДИСКИЊА

добра раденица прима се одмах модес „Ани“, Краља Петра Другог 11. (2225)

ВЕЛИКИ ЛОКАЛ

и канцеларске просторије (5 одељења) видно и на прометном месту за издавање уједно или посебно, трафика Михајловић, Краља Петра Другог 62. Телефон 22-49. (2224)

ШЕГРТА

уз плату тражи индустрија. Адреса у администрацији листа. (2246)

ИЗДАЈЕ СЕ ОДМАХ

соба са намештајем са посебним улазом уз употребу купатила. Упитати Цара Душана 37. (2223)

МЕБЛИРАНА СОБА

са засебним улазом од 1 септембра за издавање у Јована Суботића бр. 7. (2185)

ЂАКЕ

на стан и храну, са поучавањем и гарантовањем за успех, прима јевтино угледна породица у центру града. Понуде на администрацију. (2101)

СТАРО ГВОЖЂЕ

на вагоне ,машине ,метале купује Вајс Бела, Нови Сад, Тургењева 13. (1995)

МОТОЦИКЛ „ИНДИЈАН“

750 кубика са два седишта, у исправном стању, продаје се. ПРОКИЋ, Соколска 8. (2092)

ЗА ИЗДАВАЊЕ

„Кроација“, осигуравајућа задруга имаће за издавање од 15 септембра ове године у својој згради, на Булевару Краљице Марије број 14, у непосредној близини Бановине, више просторија подесних за канцеларије. (2186)

„МУЗИКА“

Нови Сад, Краља Петра Другог бр. 47 Хармонике „ХОНЕР“ и „РАУНЕР“; виолине, цитре, гитаре итд. Оправке и штимовање свих музичких инструмената. Јевтине цене. Тачна послуга. (2031)

СА 51.000 ДИНАРА

годишњом рентом кућа за продају, нова ослобођена пореза, са дугом за 350.000 динара. ПОСРЕДНИЧКИ БИРО, Нови Сад, Железничка 1. Тел. 21-51. (2247)

ДВОКАТНИЦА

нова, са конфорним становима за 400.000 динара за продају. ПОСРЕДНИЧКИ БИРО, Нови Сад, Железничка 1. Тел. 21-51. (2248)

ЦАКОВИ

Цераде
Канап
најјевтиније код
АВРАМА ШИФА
завода за повајљивање
врећа и церада
НОВИ САД
Краља Петра II ул. 22
Телефон 24-03.
Брзојави: Јутешиф
Творничко стоваришта
морске траве, коњске сруша, кебади, гуртна, кудељних цераде
Тражите ценовник.

ПОСЕТИТЕ
НОВООТВОРЕНИ ЕКСПРЕС-БИФЕ
где ћете добити сваки дан фришке шкембиће и све врсте топлих и хладних јела. Пиво на чаше.
С поштовањем
КАРЛО ФАРАЂО
Краља Петра II бр. 25.

ПОГЛЕД ЈЕ СТАО!

и Ви сте запажени у Вашој хаљини која је сашивена по најновијој париској моди у салону

МИЛОШЕВИЋ
СТЕВАН, Нови Сад
Кр. Петра II ул. 1

ОКАСА таблете код полне слабости могу се покушати

Окаса таблете за мушке

100 комада Дин. 220.—
уз повуку. - Заступник:
Апотека
Мр. РОЖМАН МИРОСЛАВ
Београд - Теразије 5
Отл. рег. С. бр. 5846—39

Само 24 динара је месечна претплата на „Дан“, који се доставља у кућу претплатника

Све књиге и школске потребе у највећем избору и по особито ниским ценама код
Томић и друг Краља Петра II (Футошка) бр. 22

Хермина Вајс

фабрика за

хемиско чишћење

Телефон 21-24 Милетићева 51

ЈЕВТИНО
БРЗО
ПРВОКЛАСНО

чисти хемиски
одела и хаљине

У ресторану Спомен-дома
од 31 августа 1939 год.

тамбурашки оркестар
БРАЋЕ КОЗАРСКИ

гостује први пут у Новом Саду, по повратку са врло успеле турнеје по нашој држави и из иностранства.
Свира и пева све наше старе и најновије народне песме и севдалинке, класичне и концертне ствари, најновије светске шлагере, као и најмодернију музику за игру.
Мане Вранић, ресторатер

ПОСЛЕДЊЕ ВЕСТИ

У Риму се још увек верује да ће се сукоб локализовати

Ако Енглеска и Француска предузму војну акцију, Италија ће, верује се, бити приморана да испуни своје обавезе према Немачкој

Рим, 2 септембра. — Агенција Стефани јавља:

После издавања званичног саопштења, које је објављено јуче после подне, после седнице министарског савета, под претседништвом г. Мусолинија, а у коме је истакнуто да „Италија неће предузимати никакву иницијативу у смислу војних операција“, у палати Кињи отпочела је врло жива дипломатска активност.

Министар иностраних послова гроф Ђано примио је више иностраних дипломатских претставника.

У политичким круговима Рима са великим нестрпљењем се очекује одлука Лондона. Засада се не искључује могућност да се цео сукоб ограничи на Немачку и Пољску и да Енглеска и Француска остану пасивне. У случају да Енглеска и Француска предузму војну акцију против Немачке, сматра се да би Италија морала да испуни своје обавезе према Немачкој које проистичу из уговора о војном савезу.

Италијанска штампа оптужује Пољску да је својом непомирљивошћу натерала Немачку на војну акцију. Листови, такође, најоштрије нападају Енглеску, за коју кажу да је својом егоистичком политиком од Версаја до данас скривила овако трагичну судбину Европе.

Југославија и Бугарска сачуваће пуну неутралност

Софија, 2 септембра. — Ратни заплет између Немачке и Пољске изазвао је веома тежак утисак у целој бугарској јавности. Софиска штампа жали што је до њега дошло. Овде се веровало да ће се сукоб у последњем тренутку избећи и да ће се наћи неко компромисно решење, како би се милиони људи спасли од грозоте рата. Иако се преварила у нади да неће доћи до отвореног конфликта, бугарска престоница сачувала је мир и спокојство. Целокупна софиска штампа констатује ово. Софиски мир, под насловом: „Ми смо спокојни“, каже да се Бугарска, која разуме национални понос зараћених страна, и даље нада да ће конфликт бити локализован. Цео бугарски народ се слаже, пише „Мир“, са намером владе да Бугарска, у споразуму са Југославијом, сачува пуну неутралност.

Војнички савез Немачке и Русије?

Берлин, 2 септембра. — Јуче се овде очекивао долазак руске војничке мисије са више генералштабних официра под вођством једног генерала. Овде се истиче да ови преговори могу да доведу до проширења московског пакта у војнички савез.

Наглашава се да руско - немачки пакт о ненападању садржи у себи могућност за далекосежне и опасне развоје, а према Пољској управљено кретање руских трупа не претставља само заваравање и још више разоткрива угрожавање коме је данас изложена Пољска. Пре свега, изгледа да долазак руске војничке мисије у Берлин има циљ да застраши Енглеску и Француску. Цела инсценација управљена је на то да се опомену западне силе да не везују своју политику уз судбину Пољске.

И у Холандији проглашено ратно стање

Амстердам, 2 септембра. — Холандска влада прогласила је ратно стање на целој територији Холандије. Цивилне управе преузела су свуда војна лица. *(Рајтер)*

—ooo—

Промет на Дунаву обустављен

Поред тога што наша држава никакве мере није предузела за ограничење извоза, услед најновијих европских догађаја, експорт из Југославије скоро је потпуно обустављен. Као што је познато наш извоз, у првом реду, гравитира према северу и западу.

Према нашим информацијама промет је обустављен и на Дунаву, како на његовом доњем тако и на горњем току. Румунска влада обавестила је званично нашу владу да је експорт житарица из Брајиле и Констанце потпуно обустављен.

ТРГОВАЧКИ ПРОМЕТ НА ЈАДРАНУ

Сплит, 2 септембра. — На Јадрану промет страних трговачких бродова потпуно је обустављен. Обустављен је саобраћај између Венеције, Сплита и Дубровника. Последња лађа која је напустила сплитску луку била је италијанска. На овом броду налазило се свега 4 путника. Југословенски бродови саобраћају и даље по тарифи. Луксузни брод „Краљица Марија“, који се налази на путу по Средоземном мору, добио је наређење да се одмах врати у југословенске воде. Енглески бродови, који су се налазили у Гружу, добили су наређење да се одмах врате у Енглеску, те су још у току јучерашњег дана отпловили према Малти.

КРОЗ НОВИСАД

Библиотека Матице српске отворена од 8—12 и 15—17 часова. Музеј Матице српске отворен од 11—12 часова.

УРАНИЈА

Недеља: у 3 и 5 часова

Вечита маска

Петер Петерсен, Олга Чехова
Матиас Виман
Потресна драма човека који је изгубио сећање

у 7.15 и 9.15 часова

Патер Војтех

Ролф Ванка, Јирина Степничкова
Велефилм чешке продукције

ДЕЖУРНЕ АПОТЕКЕ

Од 2 до 8 септембра

Апотека Гросингер Мр. Јована, Краља Петра ул. бр. 30. Телефон 27-40.

Апотека Михелс Мр. Јулија, Краља Петра II 70. Телефон 29-51.

Апотека Насл. Жигровића, Петроварадин.

*

БУКОВИЧКА МИНЕРАЛНА ВОДА „Кнез Милош“ Ш. Д. Б. НОВИ САД, Краља Александра 21. Телефон 20-20 и 32-42. — Код филијала: СОМБОР Телефон 69. — СМЕДЕРЕВО: Телефон 47. КРАГУЈЕВАЦ: Телефон 88 и ПЕТРОВГРАД: Телефон 169. РУМА: Телефон 39 и БЕЛА ЦРКВА: Тел. 40.

*

РОЂЕНИ, ВЕНЧАНИ И УМРЛИ

Рођени су: Лазар, син Аврама Ракића ,ратара ,и Драге Влаовић. — Павлетин др. Јована Иванчевића, капетана, и Стојанке Чудић. — Душко, син Марије Мајсторовић.

Венчања није било.

Умрли су: Леополд Дозлер, месар, 76 год. — Рудолф Хусар, 5 мес.

Проведите угодну јесен у

РАДЕНСКОЈ БАЊИ

која лечи са успехом болести срца, бубрега, јетре, стомака, унутарње жљезда и сполне сметње.

Септембар-октобар

паушал 10 дана 750 динара

Урачунато све: стан (свака слободна соба по сопственом избору), храна, 1 лекарски преглед и од њега прописане природне угљичне или минералне купке, бањска, музичка и општинска такса, анализа мокраће, собна послуга и лечење пијењем наше лековите воде. Опширне проспекте добите на захтев код

Управа Раденске лековите бање Слатина Раденци

Директна кола из Београда, Загреба и Љубљане до саме бање.

У хотелу глазба, дансинг и тонкино.

ДНЕВНЕ ВЕСТИ

На Рођендан Њ. В. Краља, 6 септембра, све трговачке радње биће преко целога дана затворене

У фабрици свиле г. Драгутина Ристића дошло је до несрећног случаја. Мотор је захватио леву руку радници Јованки Липнер, 27 година старој, са станом у улици Јосипа Панчића. Девојци је указана хитна лекарска помоћ.

У дворишту кафане „Хабаг“ непознати лопови однели су потпуно нов бицикл Михајла Мора, из Бачког Јарка. Према пријави, бицикл вреди 1300 динара.

Др. Киш Оскар, специјалиста за женске болести и порођаје, вратио се са допуста. Болеснике прима: Нови Сад, Католичка порта 4/I пре подне од 10 до 12, по подне од 3 до 5 сати.

Преселење. — Шпедитерска фирма Алекс. Гутман и Фукс преселила је своју канцеларију у улицу Краља Петра II број 25, I кат (ћошак Поштанске улице).

Др Елфрид Хеинц Киршнер, досада главни лекар хируршког одељења „Маренштифтс“ болнице у Брауншвајгу настанио се у Новом Саду и ординира од 7 септембра у Железничкој 1 од 10—12 и 3—4.

Г. Емил Блиц, сувласник фирме „Поверење“, Нови Сад, и гца Ленка Ледерер, из Старог Бечеја, извештавају овим путем своје знанце и пријатеље да су се данашњим даном венчали.

Упутства у школским и васпитним проблемима даје Педагошки завод, Нови Сад, Генерала Васића 4.

Козметику преселила сам на Трг Ослобођења 3/I (где је Бата) и молим п. публику за даљну посету. Голдман Ливна.

Умро је у Новом Саду, у 76 години живота, после дуге болести, Павле Дозлер. Његови посмртни остатци сахрањени су јуче после подне.

Сало Нетел, крзнар, Нови Сад, извештава поштоване муштерије да свој локал пресељава у Краља Петра Другог улицу број 4 (Футошка улица).

Др. Д. Анау, лекар за живчане болести вратио се и опет ординира, Нови Сад, Краља Александра 16, од 9—11 и 3—5

УМРО ЈЕ ВЕЛИКИ МАЈСТОР ЈУГОСЛОВЕНСКИХ МАСОНА

Београд, 2 септембра. — Умро је у 69 години живота велики мајстор југословенске фрамасонске ложе Душан Миличевић. Покојник је требао ових дана да прослави 50-огодишњицу од када је ступио у масонску ложу. Пок. Миличевић је играо видну улогу у друштвеном животу Београда где је био власник великог хотела.

Власник за ДАН к. д.: ЛАЗАР АТАНАЦКОВИЋ, главни уредник, Стевана Бранковачког 11. — Ротациона штампа: ДАН, штампарско - издавачко предузеће Краља Александра, 7.

Излет сплавом и кајаком низ Дрину

Дринска секција Друштва Фрушка Гора приређује у међувремену од 12—16 септембра свој последњи излет сплавом и кајаком низ Дрину, који ће се обавити са новим савременим сплавским инвентаром, тако да ће учесници имати на овом сплаву највећу удобност која је на сплаву могућа. Овај излет требало је да се одржи од 1—5 септембра, али је одложен из техничких разлога.

Програм путовања је следећи: уторак, 12 септембра: У подне састанак излетника у Устипрачи на Дрини код Шипадове пилане. Излетници из Новог Сада, Београда и околине путоваће 11 септембра, у 20.06 часова, возом из Новог Сада, односно 23.01 из Београда, па ће стићи сутрадан, т. ј. 12 септембра, у 11.02 часова, у Устипрачу. После ручка на сплаву полазак низ Дрину ка Вишеграду куда се стиже предвече. — Среда, 13 септембра: ујутру око 6 часова полазак сплава; путује се кроз лепе крајеве Дрине, па се стиже око подне на Слап (уток Жепе у Дрину). — Четвртак, 14 септембра: прелази се сплавом преко Доњег (најинтересантнијег!) бука па се затим пују кроз дивне и јединствене кањоне Дрине све до Перућца, куда се стиже предвече. Шетња кроз место па затим преноћења на сплаву. Петак, 15 септембра: зором наставља се пут у правцу Бајине Баште, Љубовије до Црнче. Ту ће сплав украјити ради преноћења. — Субота, 16 септембра: ујутру рано наставиће се пут до Зворника, куда се стиже око подне. После ручка на сплаву излетници могу предузети пешке излет на Зворнички град и предвече наставити свој повратак кући; који повратак може уследити или аутобусом директно у Београд или пак преко Бање Коњиљаче, па затим возом у Шабац и преко Руме у Нови Сад, Београд или друга места.

Цена учествовања на овом излету износи дин 550, у којој је сврачуната вожња сплавом, целокупна опскрба (доручак, ручак, вечера) и преноћиште на сплаву и вођство. Опскрба почиње са ручком у Устипрачи и завршује се ручком у Зворнику.

Подвозни трошкови до Устипраче као и од Зворника до места становања учесника падају на терет излетника. Чланови Друштва Фрушка Гора и чланови осталих савезних туристичких друштава путоваће у пола цене ако путују у групи од 4 лица.

Пријаве за овај излет примају се најдуже до суботе 9 септембра, али пошто је број учесника на овом излету ограничен, јер један сплав не може да прими више од 12 особа то ће се у случају ако се раније пријави довољан број, рок примања пријава закључити и раније.

„ПОГРЕБНА БУНА“ ИЗ 1777 ГОДИНЕ

Како су Срби Новосађани подигли буну

због наређења мађарских власти да се мртваци имају сахрањивати у затвореним сандуцима

Стари српски обичај кога туђинске власти нису могле да искорене

Нови Сад је у току свога 200-годишњег опстанка преживљавао многе побуне, дешавало се да су неке од њих биле и бурне и крваве, као например она из 1849 године, али је свакако најчудноватија, скоро комична била она 1777 године, дакле пре пуне 162 године. Не верујем да још који Новосађанин, изузев оних који се баве историјом Новог Сада и испитивањем појединости из његове прошлости, зна за „погребну буну“ која је у оно време изазвала много узнемирења како код православних црквених власти, исто тако и код мађарских државних власти у Пешти.

Један већ заборављени обичај

Спор, који се скоро претворио у праву револуцију православног народа у Новом Саду изазвала је једна наредба Угарског краљевског намесништва која је прописивала извесне измене у погледу начина — сахрањивања мртваца. Мало је познато да су се православни Срби у овим крајевима од вајкада држали обичаја, да мртваце приликом погреба понесу од куће у отвореном сандуку и да га тако откривеног носе све до гроба. Већ код куће умрлога, уз велики плач и кукњаву, изређала би се цела фамилија покојника да се пољупцима опрости од „никада непрежаљењег.“ Приликом опела, на позив свештеника из требника „и пријдите сие љубљашчија и посљедњеје цјелованије дадим, братију, умершему“ фамилија се поново сврставала у ред и целивала покојника у лице. Пред самим гробом „опраштање“ се настављало, да би се, најзад, сандук затварао, уз прави врисак и појачану кукњаву породице умрлога. Тек после тога је сандук спуштан у гроб. Овај обичај, за данашње прилике скоро неразумљив, задржао се код православних Срба не само у Новом Саду, него и у Срему, Банату и Србији, па и на целом Балкану врло дуго, док се постепено није потпуно изгубио.

Мађарске власти интервенишу

Мађарске власти, увиђајући — уосталом сасвим исправно — да је овакав обичај са социјално-здравственог гледишта апсолутно некористан и чак врло опасан, издале су октобра месеца 1777 године строгу наредбу и просто забраниле такав начин обреда, наређујући да се мртвачки сандук затвара већ код куће покојника. Магистрат Новог Сада позвао је тадањег новосадског епископа Арсенија Радивојевића да изврши ову наредбу Угарског намесништва.

— Властима је наређивати лако, али је тешко мени оваква наређења међу православном паством спровести, јер мој народ врло тешко и скоро ни по коју цену од својих прастарих обичаја одустати неће. — одговорио је епископ Магистрату.

На ово нећкање епископа Радивојевића жупаниска власт извршила је на њега велики притисак и он није имао куд, него је свим својим свештеницима издао строгу наредбу да упућују народ приликом погреба да сандук са мртвацем затварају већ код куће, а уколико се неко томе одупре да одмах напусте погреб, не водећи бригу о обреду и чину сахране. Свештеници су примили ово наређење свога владике врло озбиљно, али се десило нешто што се није могло ни претпостављати. Срби Новосађани успротивили су се овој наредби врло енергично, тако да су свештеници у три маха напуштали погреб; три мртваца била су сахрањена без опела.

„Погребна буна“

Једва десетак дана после издавања епископове наредбе М. Ердујхељи у својој Историји наводи да је то било 8 октобра 1777 године настало је неко комешање по новосадским улицама. Нарочито је живо било у Алмашком крају, где су пали и многи огорчени поклици. За кратко време гужва је постајала све већа, а огромна маса православних Срба окупљала се пред Владичанским двором. Нарочито је много светине долазило из Алмашког краја, Дунавског сокака и од Магистрата.

Пред побуњенике је изишао лично сам владика Арсеније Радивојевић, који је скоро са сузама у очима саслушао њиховог вођу Глигорија Поповића. Овај догађај врло лепо описује Ђорђе Рајковић у Летопису из 1884 године.

Темпераментни вођа побуњеника Глигорије Поповић оптуживао је владику да је наредба о сахрањивању мртваца у затвореним сандуцима издата његовом иницијативом, и да је он тиме хтео да изда Србе православне вере. Епископ Радивојевић покушао је да их умири и обећао је да ће послати по нарочитом изасланству њихову молбу патријарху у Сремске Карловце. Међутим, маса никако није попуштала, па је сиромах владика био просто приморан да још истога дана изда нову наредбу којом поново одобрава да се мртваци сахрањују у отвореним сандуцима. Истога дана дошла су у Нови Сад и нека изасланства из оближњих села да, такође, замоле владику да се и код њих дигне забрана која је и код новосадских православаца узвитлала велику прашину.

Патријарх долази у Нови Сад

Убрзо је за тај сукоб дознао и сам патријарх, па је лично кочијама путовао у Нови Сад. Пролазећи кроз Петроварадин, а мислећи да побуна с друге стране Дунава још траје, патријарх замоли војне власти у тврђави да му ставе на располагање већи број војника, како би у случају отпора могао незадовољнике силом растерати. Чим је прешао у Нови Сад, патријарх се нашао лице у лице са коловођом побуне Глигоријем Поповићем, који му је најоштријим речима пребацио издавање наредбе која је ишла за тим да повреди њихова основна права и која је задирала, чак, и у њихове прастаре обичаје. Поповић се позивао на заслуге Српства у овим крајевима, које је и своју крв проливало у служби отаџбине, али сматра да у замену за то нико не сме стати на пут „слободном дејствију и ускраћивању обичаја православног народа нашег“. Патријарх, коме је и самом било мило што његови православци тако жестоко бране своје народне обичаје, попусти и изда дозволу да се мртваци и убудуће могу сахрањивати у отвореном сандуку. О томе је одмах известио и Угарско краљевско намесништво.

Преписка са намесништвом, жупанским властима и Магистратом трајала је пуних пет година. За то време сличних побуна било је и у Сомбору и Вршцу. Тек 1782 године Угарско намесништво, видећи да српски народ никако не попушта, донесе одлуку којом повуче своју ранију наредбу и остави да се мртваци и даље сахрањују у отвореним сандуцима.

Какав је био епилог?

Случај, ипак, није довршен на тако једноставан начин. По тој побуни била је поведена врло опсежна истрага, коју је водио судија Угарског намесништва Адам Дери. Елаборат је растао из године у годину, док није прешао обим обичног истражног акта. На крају је све, ипак, решено лепо. Краљевском судском пресудом изречен је укор проти који је обнародовао наредбу о сахрањивању мртваца у затвореним сандуцима тако, као да ће бити кажњен смрћу сваки онај који се о њу огреши. Надаље је опроштена казна вођама побуне Глигорију Поповићу, Мојсеју Огњановићу и Василију Сарићу, изречена од стране варошког Магистрата, којом су кажњени робијом и сваки са по 25 батина. Сви судски трошкови наплаћени су из прихода епископа Арсенија Радивојевића, кога је суд сматрао главним проузроковачем неспоразума између православних Срба Новосађана и угарских власти.

Обичај да се мртваци сахрањују у отвореном сандуку одржао се код православаца у Новом Саду све до пред Мађарску буну. После тога почео је да нестаје и данас још ретко ко и зна да је некада постојао. Међутим, „погребна буна“ из 1777 године сведочи 'бар о сјајној компактности, националној свести и непопустљивости Срба Новосађана кад је, према њиховом мишљењу, била у питању њихова вера и њихови обичаји.

Л. Д.

КАКО ЖИВЕ КОЛОНИЈЕ

У јужном Мароку, срцу Африке, официр је Божје провиђење

Официр гради друмове, проналази изворе, дели животне намирнице, замењује учитеља, вакцинира и дели правду

У последње време много се говори о колонијама и њиховој подели између великих сила. На први мах, човек би могао помислити да се ту ради само о томе да извесна земља дође до природних богатстава, руда и сировина, тако рећи одмах, после запоседања. Међутим, то није тачно. Колоније треба обрађивати деценијама, да би се из њих могло извући богатство за нацију која обрађује. Па опет, прави успех постигну само они који за своју земљу умеју да придобију и становника тих дивљих ,најчешће нездравих и непроходних крајева. А за то треба имати, не војску са крутом дисциплином, као што се понекад погрешно мисли, већ читаве батаљоне пожртвованих официра, који се неће устручавати да раде све послове што их незахвална природа пустиње и дивљих предела пружа човеку. Није, дакле, само освојити, па експлоатисати. До правих користи треба да прођу године и године...

Француско колонијално царство организовано је највише на том пожртвовању колонизатора, у првом реду колонијалних официра. Последњи успеси умирења јужног Марока, у срцу Африке, усред пустиње, донели су нове задатке: поново отпочети оно што је већ пре педесет година рађено у северном Мароку и што данас од те северне Африке, под француском влашћу, чини најзанимљивије крајеве за туризам и за напредак Африканаца.

Није довољно само погледати руине Ел Ђема или Тимгода, Медину код Феса и Маракеш. Треба отићи на југ и видети методе рада, начин, на који се ствара цивилизација и оспособљава становништво да узме учешћа у том гигантском послу. Јер без учешћа и пријатељства са домородцима, не би било ни француског колонијалног царства!...

УЛОГА ОФИЦИРА У АФРИЦИ

Улога официра, тог првог претставника, цивилизације у Африци, личи у многом на апостолско одрицање: одвојен од света, са полудивљим племенима, официр мора да зна све занате. Мора бити добар да придобије љубав мештана, радин, јер је посао огроман, правичан, јер су Мароканци врло осетљиви на неправде. Зато се у те крајеве обично шаљу они официри, који имају те потребне услове, а сем тога су провели извесно време у цивилизованом делу Марока и заволели домородце.

— Нема никад издаје код наших Африканаца, говорио је један официр који је живео са својим људима на 200 километара далеко од сваког насеља.

Једној дами која се жалила на нечистоћу домородаца, одговорио је генерал, командант дистрикта:

— Треба бити великодушан, госпођо,... Арапи нису прљави, далеко од тога... Налазимо се у пределу где киша не пада сваке године и где је вода ретка. Народ је врло сиромашан. Да би се купило парче сапуна, треба новаца... Али кад се Африканац ангажује у војску, он се чере као прави Француз.

ОФИЦИРИ СПРЕМАЈУ ТЕРЕН ЦИВИЛНОЈ УПРАВИ

Официри су ти који први уреде дивља племена, направе колико толико сношљиве услове живота, па тек за њима долази цивилна управа, да разради колонизацију. Официру, који је сам, без друштва, на даљини од пар стотина километара од сваке културне насеобине, поверен је посао који му неће дозволити да се досађује у пустињи: правити друмове, учествовати у животу и раду становника, копати изворе, градити касарне, поучавати људе, судити...

Официр треба да буде у сталном додиру с народом, да научи њихов тежак језик, арапски, берберски, да зна шта мисле, шта воле, једном речју: да стигне свуд.

Један официр прича како му је неки угледни мештанин, старац, дошао с жалбом на своје жене; официр је морао да узјаше коња и да оде неких педесет километара далеко где је најзад умирио жене овог угледног Арапина, које су се биле поделиле у два табора и ратовале међусобно.

СТОПА ЗА СТОПОМ...

Иза Атласа, капетан који командује једним одредом у долини Тодре, извршио је огромне радове на наводњавању околине и удвостручио орању земљу... Сваки пут кад би од пустиње откинуо парче земље и поставио услов за живот, поклонио би то једној породици из планина, и тако је стопа по стопа земљишта освојена за цивилизацију.

Тај официр је говорио:

— Сад морам да оснујем школу. Не требају нам научници, али нека знају да читају и да пишу, и да ору. Ако треба све ћу им то сам показивати. Је ли онда чудо што га цело племе воли и што га свако поздравља смешећи се?

Официр се брине и о запослењу тог сиромашног света. Индустрија ћилима, радови на наводњавању, трговина, све то доприноси богатству становништва.

Због доброг поступања са људима Арапи се радо уписују у редове војске и француска колонијална војска броји елитне снаге састављене од Арапа.

Присуствовао сам чудној сцени на мом путу по Африци, пише један познати париски новинар. У мом присуству једна жена у ритама поздравила је капетана и почела му говорити, мољакати га, све док он није рекао једну реч, која је развукла њена уста у осмех. Обраћајући ми се он је рекао да је она тражила намештење.

— Намештење?

— Да, од сутра ће и она радити на чишћењу вуне.

АРАПИ СЕ УПИСУЈУ У КОЛОНИЈАЛНУ ВОЈСКУ

Арапи прелазе пешке по 600 и 700 километара у намери да се упишу у војнике појединих одреда. А још нису ни сигурни да ће бити примљени. Ако им кажу да је све попуњено, морају се вратити.

За камиларе још је већа привлачност у могућности да их узму: пре свега воде живот на који су навикли у свом амбијенту. Многи долазе чак из Царбле у Маракаш. Они иду од оазе до оазе.

Официр додаје:

— Лепа раздаљина... Око 2000 километара!

Али, свакако, да је главно у целом том колонијалном изграђивању оно поверење што су га француски официри стекли код Арапа. Й љубав. За све их питају и слушају. Два, три пута дневно, мора један официр играти мудрог Соломона. Жале им се ако син не слуша, ако кокошке не носе јаја, ако коза не даје доста млека, ако некој жени испадају зуби. Официри треба све да знају, сваког да утеше и нарочито — да се не преваре!... Јер ауторитет се стиче и губи!

На југу, овде имају људи страшан изглед, видео сам те горостасе, пише Удор, како прилазе капетану, здраве се с њим, дискутују, причају своје бриге...

— Треба их познавати, рекао ми је тај официр. Треба знати њихове врлине и њихове мане. После нам је жао да се растанемо од њих.

ХАПШЕЊЕ У ИНТЕРЕСУ ХАПШЕНИКА

Наравно, дешава се да сретнемо понеке заробљенике односно кажњенике. Капетан је изрекао казну. Често их хапсе у њиховом сопственом интересу. Ево једног примера: у једном селу два човека су се била крвно завадила. Сваки дан свађа, туча, цело село нема мира. Капетан их осуди на десет дана затвора, с тим да се затвор продужи ако се не измире. Први дан су спавали, а већ истог дана дошли су загрљени пред капетаном.

— Зашто си задоцнио? питао сам мог пријатеља мајора, кад сам га узалуд чекао пола сата.

— Задржао ме је један мој осуђеник; молио ме да га пустим на 4-дневно осуство: брат му се жени.

— И ви сте га пустили?

— Зашто да не! Кроз четири дана доћи ће да издржи казну. Он зна добро да ју је заслужио.

Командант једне велике оазе иза Чика код Атласа, једне ноћи ми је поверио:

— Моји су људи отишли с поручником у извиђање. Али ја сам миран; моју кућу чува један мој притвореник!...

Због таквих односа Мароко је миран и француско колонијално царство сигурно.

КОЈЕ СУ ЕНГЛЕСКЕ КОЛОНИЈЕ У ЕВРОПИ?

Острво Кипар, које лежи у источном делу Средоземног мора између Мале Азије и Сирије, и чија је површина 9282 квадратних километара са 350.000 становника Главни град је Никозија, лепа варош са 25.000 становника, већином Грка.

Малта, главно острво једне групе острвља. Њена површина је 303 кв. километра са 252.000 становника, што чини да је Малта најнасељенији крај на свету, са 742 становника на 1 кв. километру. Главни град је Ла Валет, стара и романтична варош.

Гибралтар у Андалузији. Пристаниште којим доминира једна стена од 435 м. висине, јесте једна од највећих поморских база Велике Британије и располаже великим складиштем угља. Ово је пристаниште брањено читавим системом артиљериских батерија, постављених и укопаних у стени. Има 18.000 становника, али је енглески војни гарнизон још знатно појачан у последње време

Наука и живот

ИСХРАНА И ЗДРАВЉЕ

Наша дневна храна: ХЛЕБ

Хлеб је драгоцена храна за дете, као и за човека. Он доноси организму угљене хидрате у облику штирке, а то је извор мишићне енергије; он даје такође мало лецитина и хранљиве материје, која се налази у жуманцету; у њему има минералних састојака, фосфора, креча, гвожђа, магнезија и целулозе, која помаже рад стомака. То је храна штедљивог човека, штедљивог, јер хлеб дозвољава бољу употребу материја богатих азотом; штедљивог и због тога што хлеб штеди снагу, јер потпомаже грчењу мишића; штедљивог и у погледу здравља, јер хлеб садржи у себи потребне ферменте за своје варење, а сем тога је и антисептично средство за црева и за бубреге.

Бели хлеб, ма да сиромашнији у минералијама и у азоту, најбољи је; он је одличан за цивилизованог човека који нагиње артерио-склерози, јер живи између четири зида, и јер су му зуби често рђави. Бели хлеб се много лакше вари него други.

Мала деца могу јести хлеб већ од осам месеци — и то пржен хлеб. Треба узети мало пржена хлеба, ставити у кључалу воду, оставити да се кува један сат, затим процедити и додати мало путра (свежег). За анемичну бебу од осам месеци до 2 године треба направити специјалну кашу (20 грама хлеба на 300 гр. воде, плус 15 грама сецаног меса и четврт жуманца). Хлеб је још потребнији деци у доба рашћења. Дете, које добија добру храну, богату у витаминима, али без хлеба постаје рахитично.

Колико треба јести хлеба?

То је ствар темперамента. За војника је предвиђена пторција од 700 грама дневно. Дете од шест до седам година може јести 20 грама хлеба на сваку годину, т. ј. 120 до 140 грама дневно.

Како изгледа добар хлеб?

Пуца кад га се притиска, враће се у свој облик као каква гумена лопта, која је испупчена, једнака и залепљена за средину. Укус је пријатан, без киселине.

ДР. ЛОПИТАР

ПРИВРЕДНИ ЖИВОТ

Позив на пријаву извозничких и увозничких потраживања у енглеским фунтама и француским францима

Трговинско-индустриска и занатска комора у Новом Саду саопштава да је Девизна дирекција Народне банке донела следећу одлуку:

„С обзиром на поремећаје извесних међународних валута, позивају се извозници који су извезли робу пре 26 о. м., а имају потраживања по овом извозу у енглеским фунтама и француским францима, да до уторника, петог септембра, закључно изврше пријаву преко овлашћених завода код којих су важила извозничка уверења уз назначење износа потраживања и врсте валута, као и земље у које је извоз извршен.

Истовремено се позивају увозници који су увезли робу из неклиринишких земаља до 28 августа закључно, а имају фактурне обавезе за плаћање у енглеским фунтама и француским францима, да изврше пријаву својих дуговања у овим валутама преко неког овлашћеног завода најдаље до петог септембра. Напомиње се да никаква плаћања по овим фактурама неће се дозвољавати у случају да пријава не буде благовремено извршена“.

КОНФЕРЕНЦИЈА ПО ПИТАЊУ ОГРАНИЧЕЊА ИЗДАВАЊА ДОЗВОЛА ЗА УГОСТИТЕЉСКЕ РАДЊЕ

Као што је већ било објављено, број угоститељских радња се, и поред тога што је за те радње прописано издавање дозвола, у последње време у толикој мери повећао, да то повећање превазилази у знатној мери стварне потребе и претставља ван сваке сумње нездраву појаву. Тако је новосадска Трговинско-индустриска и занатска комора установила да на њеном подручју чист прираст угоститељских радња од 1934 год. до данас износи 74%, док за исто време прираст трговачких радња износи 18% а занатских 22%, иако се за те радње не издају дозволе, већ овлашћења.

Стога је, као што је већ познато, новосадска Трговинско-индустриска и занатска комора, у заједници са Трговинском комором у Београду, предложила Министарству трговине и индустрије да оно сазове земаљску конференцију свих заинтересованих комора, на којој би се расправило искључиво ограничавање издавања дозвола за угоститељске радње. Министарство трговине и индустрије известило је Комору да је тај предлог прихватило, те ће се та конференција одржати ускоро, по свој прилици почетком месеца октобра. Новосадска комора ће на тој конференцији настојати да се то питање коначно повољно реши и да се нађе начин по коме ће се дозволе за угоститељске радње моћи издавати искључиво према стварним потребама.

СОЦИЈАЛНО ОСИГУРАЊЕ ЗАНАТЛИЈА

Као што је већ раније јављено, Министарство трговине и индустрије приступило је коначном претресу питања завођења обавезног осигурања занатлија. У вези с тим занатске коморе одлучиле су да са своје стране прикупе потребан материјал ,по коме би се имали израдити основи организације осигурања, нарочито пак његова рачунска страна. Приликом досадашњег расправљања овог питања, претставници занатлија нарочито су указивали на предвиђену висину премија, висину рента, границе старости осигураника итд.

Да би се сви одлучни моменти могли потпуно тачно утврдити и тако дала могућност занатлијама и њиховим организацијама да се коначно изјасне да ли желе спровођење овог осигурања и под којим условима, занатске коморе су одлучиле да се изврши попис занатлија и то једновремено у целој земљи. Том приликом ће се прибележити сви подаци на основу којих ће се моћи одредити нарочито висине премија и висине рента које би занатлије имале да плаћају односно да добијају у случају да се осигурање заведе.

Овај попис почиње 1 септембра о. г., а потписати се има оно стање, које је затечено 31 августа у 24 часа. Пописивање ће извршити органи удружења занатлија.

Тим поводом новосадска Трговинско-индусриска комора скреће пажњу свима занатлијама на своме подручју да ће удружење већ данас и у току следећих дана вршити попис, те их позива да пописним органима најприправније дају сва потребна обавештења и податке. То је законска обавеза свих занатлија, а осим тога од тачности прикупљених података зависиће и сама одлука о спровођењу осигурања и о условима под којима се оно има организовати.

Комора нарочито напомиње да се овим пописивањем, односно давањем података, ни један занатлија нити занатска организација не изјашњава било за осигурање било против њега. Тек када се овај попис заврши и материјал среди, биће од занатских удружења тражено мишљење да ли желе осигурање или не. Исто тако је потребно нагласити да се прибављени подаци неће искористити ніукакву другу сврху и да ће њима руковати искључиво Комора.

СНИЖЕЊЕ ЦЕНЕ ШЕЋЕРУ

Одлуком Министарства финансија снижена је од 1 септембра о. г. државна трошарина на шећер у износу од 50 пара по килограму и истодобно је одређено да се од 1 септембра о. г. има снизити и цена шећеру у продаји на мало за овај износ снижене државне трошарине, т. ј. за 50 пара по килограму.

Тим поводом је новосадска Трговинско-индустриска и занатска комора интервенисала хитно код г. Министра финансија, указујући да су том одредбом тешко погођени трговци — малопродавци, јер по сниженој цени морају продавати и залихе раније набављеног скупљег шећера. Стога је новосадска Комора тражила да г. Министар финансија измени ту одредбу на тај начин да се трговцима омогући продаја раније набављених залиха шећера по старој цени.

Козметичке новости у Америци

Новосадски фризер г. Јован Јурик се вратио из Њујорка и Чикага

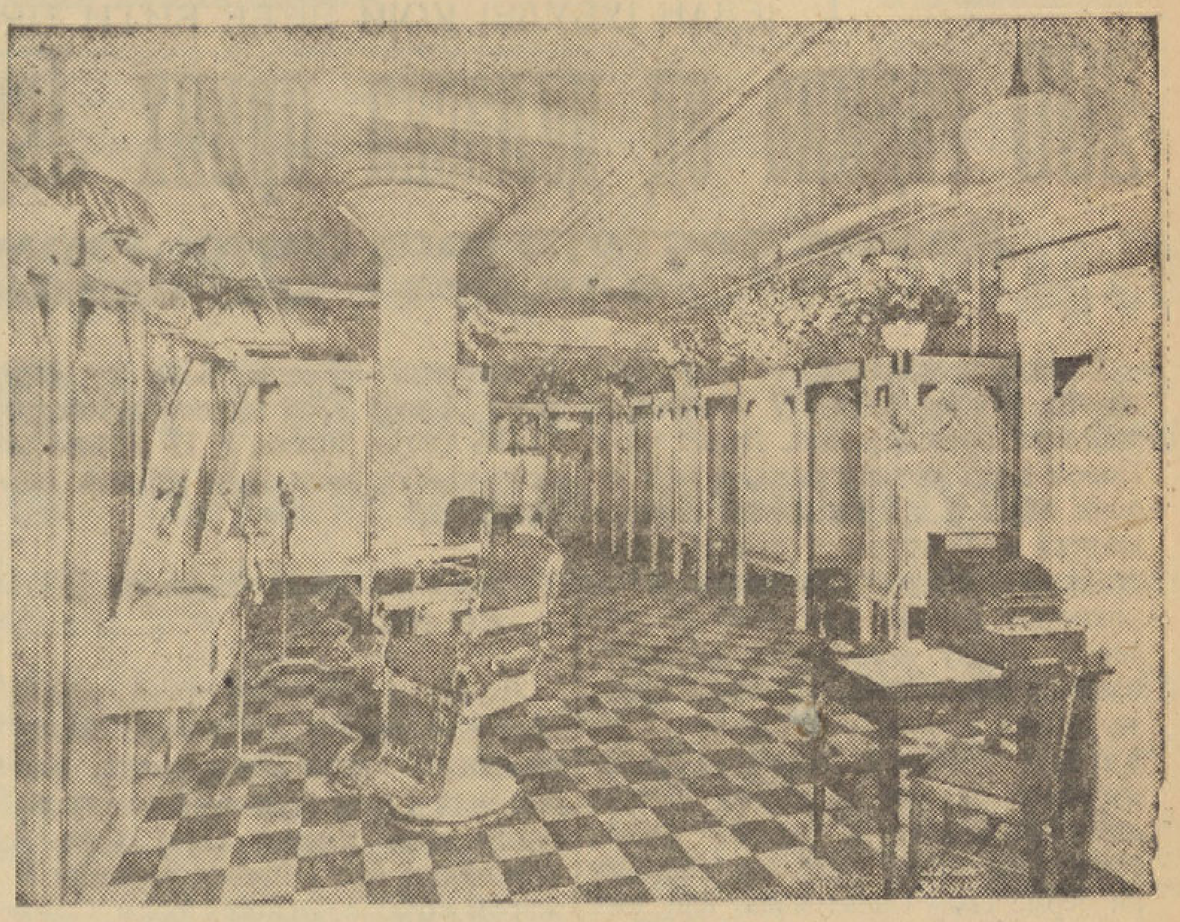

Модеран женски фризерски салон г. Новака у Чикагу

Ових дана се вратио из Сједињених америчких држава власник познате новосадске фризерске радње г. Јован Јурик. Г. Јурик је првог јуна отпутовао из Новог Сада са својом супругом. После обилажења неких великих европских центара укрцали су се на велики енглески прекоокеански брод „Британик“. Г. Јурик је хтео да се усаврши у својој струци. Он је посетио светску изложбу и обишао највеће фризерско-козметичке куће Америке у Њујорку и Чикагу. По повратку из Америке г. Јурик је донео разне новости из фризерско-козметичке струке као и женске моде.

— Поред Цириха, рекао нам је г. Јурик, посетили смо Париз. Обишли смо велико предузеће г. Антена, а после тога укрцали смо се на велику енглеску прекоокеанску лађу у Хавру.

После кратког задржавања у Њујорку, продужили смо аутобусом за Чикаго. Пут, у удобним аутобусима, између Њујорка и Чикага, који није краћи између Новог Сада и Париза, трајао је 30 часова.

У Чикагу дочекао ме је, поред остале родбине, мој ујак г. Антон Новак, власник четири велике фризерско-козметичке куће, са преко 400 намештеника. Мој ујак је родом из Бачке Паланке. Његова ћерка, г-ђа Јелена Коста, власница је велике и познате козметичко-фризерске школе у Чикагу.

Мој боравак у Чикагу искористио сам да посетим скоро све веће стручне радње, а поред тога свршио сам неколико стручних курсева. Нарочито ме је интересовао курс фарбања косе на најмодернији начин. Констатовао сам да је козметика у Америци показала огроман напредак и да је на врло високом степену.

Фризерско-козметичке куће примењују најновије методе. У стручним круговима сматра се за епохалан изум проналазак начина скидања фарбе са обојадисане косе, а, чак, и са седе косе. У европским козметичким круговима ова метода до данас није била позната

Интересантно је споменути да Американка више полаже на неговање косе него на лепу и модерну фризуру.

За време светске изложбе амерички фризери су препоручили нове модерне боје за фарбање косе и то златно-плаву или црвенкасто плаву. Као што је познато до сада су употребљене већином затворене а у најновије време међутим козметичари и фризери употребљују већином отворене боје за бојадисање женске косе.

Мода у женској фризури различита је. Неки фризери пропагирају модел са чешљањем на горе, те на тај начин потиљак остаје слободан.

Козметичке операције код модерних Американки не спадају у реткост. Даме се подвргавају операцији, ако им то козметичар препоручује. Преко ноћи оне мењају форму носа, ушију; нестају им боре а често се даме у одмаклим годинама појављују са грудима као у девојчице од 17 година.

Што се пак тиче Американаца они се већином бријају сами, са специјалним апаратима, без сапуна. Међутим, ови апарати са струјом не скидају браду и ко жели бити заиста обријан ипак мора да иде код фризера. Американци су, као што је познато, редовно обријани, немају ни бркове ни браду.

Нарочито ми је пало у очи, завршио је г. Јурик, да господа у Америци имају веома неговано лице. Пре и после бријања Американци употребљавају кремове и компресе тако да су њихова лица врло нежна

(пл.)

„НИРВАНА“

презерв.-гума је права гаранција. Дин. 2.—. Шаље дискретно: Дрогерија „ХИГИЕА“ К. ЖИВОЈНОВИЋ, Нови Сад Трг Ослобођења 2.

У актенташнама и путничким коферима водећа марка је МЕРКУР специјална коферџиска и ташнарска радња Трг Ослобођења, палата „АПОЛО“

ЈЕДАН ЈУБУЛЕЈ КОЈИ НЕЋЕ БИТИ ПРОСЛАВЉЕН

200 година од доласка првих Јермена у Нови Сад

Данас постоји још само Јерменска црква, али без — парохијана!

Ових дана навршило се равно 200 година откако су се у Нови Сад доселили први Јермени. Данас их у Новом Саду уопште нема, а као једини живи и трајни сведок њихова живота и битисања у нашем граду стоји малена јерменска црква, са парохиском кућом. Као што је познато, смрћу осамдесетогодишњег, старог свештеника Меневишијана, јерменска колонија у Новом Саду, а с њом заједно и Јерменска црква, изгубиле су пре неколико година свога последњег и јединог члана. Нови Сад нема више ни Јермена ни јерменског свештеника, али има Јерменску цркву са старим парохиским домом. Протекло је 200 го-година откако су Јермени ступили у ред становника некадањег „слободног и краљевског града“ Новог Сада, а данас, после пуна два века, нема их у нашем граду ни једног. Они су дошли, живели и нестали, да се — можда — никада више не врате.

Јермени су дошли у Нови Сад августа 1739 године

Према познатом историчару из времена деведесетих година прошлога века, Мелхиору Ердујхељи-у, а који своја утврђења заснива на једном записнику каноничке визитације из 1831 године, Јермени су дошли у Нови Сад и ту се населили после страдања Београда, 1739 године. У старој и прашњавој архиви Јерменског парохиског дома још се налази латински превод се визитације који је 1892 године, са јерменског језика превео свештеник јерменске парохије Јосиф Вартан, калуђер реда св. Антонија. Превод јасно говори о првом доласку Јермена у Нови Сад:

„У августу месецу лета господњег 1739, када су Турци већ били освојили Београд, ми Јермени остависмо Београд и заједно побегосмо испред варварских војсака, заједно са нашим мисионаром Јакобом Ерзедумским, калуђером јерменског манастира у Млецима, и дошав овамо настанисмо се у Новом Саду, преко пута од Петроварадина...“

Записник каноничке визитације говори, даље, о томе, како је у почетку јерменски мисионар патер Јакоб становао у „латинско-католичкој плебанији“. Већ 1743 године Јермени су покренули врло живу акцију за подизање јерменске цркве. Пошто су добили дозволу од надбискупа Гаврила из Калоче, Јермени су „купили за парохиски дом једно кућиште за 200 форината, са старом кућицом; врт су оградили, дрвећем засејали; цео тај трошак стајао је 400 форината.“

Са градњом цркве почело се стварно тек три године касније. Црква је сазидана искључиво од прилога боговерних Јермена. Тако су Јермени „4 маја 1746 године положили темељ својој цркви, а 17 новембра исте године нови храм је већ био посвећен.“

Јерменска црква подигнута је 1746 године

Данашња јерменска црква, која се налази у Краља Александра улици прекопута трафике Липковић, није она иста црква коју су Јермени подигли 1746 године. Онај храм је страховито био оштећен ужасним пожаром који је беснео Новим Садом у доба Мађарске буне, 1849 године. Црква је дуго лежала у рушевинама док није — 1872 године — дарежљивим прилогом Марије Трандафил подигнута из пропасти. Међутим, иако подигнута и под кровом, она није радила још пуне две године, јер ни је била уређена и изнутра. С јесени 1892 године Католичка црквена општина решила је и то питање и снабдела цркву утварима, тако да су у њој од 8 децембра те године поново одржавана богослужења.

Смрћу свештеника Меневишијана, 1934 године, престало се и са богослужењима у овој најмањој новосадској цркви, која после рата није имала ни једног јединог парохијана, осим старога свештеника.

Историчар Ердујхељи тврди да је Јермене довео у Нови Сад „жив трговачки дух и жеља да живе у крајевима са живим прометом, где је народ мање наклоњен трговини.“ С обзиром да их је у Новом Саду било, такорећи, незнатан број, а да су и поред тога имали своју цркву и парохиски дом, претпоставља се да су Јермени увек били имућни људи. Из архиве новосадског магистрата по разним трговинским „пунктовима“, може се видети да су Јермени играли некада врло видну улогу у привредном животу Новог Сада.

Јермена је највише у Новом Саду било 102, најмање — свега један

Не зна се тачно колико је Јермена 1739 године дошло у Нови Сад Подаци о њиховом броју постоје тек од 1763 године. Тада их је било 36 душа. Четири године касније 1767, има их у Новом Саду 45 душа. Већ 1798 године њихов број је порастао на 102 становника. Од 1806 године, када их је било свега 74 душе, они полако али сигурно нестају из новосадског живота. Године 1810 било их је 75 душа, 1813 свега 71 душа. Несрећне 1849 године, која је Нови Сад бацила такорећи у рушевине, потопила га крвљу и обавила пламеном и димом, број Јермена спао је на свега 30 душа. Остали се склонише испред батине и ножа, главног оружја уличних револуционара, и побегоше у боље, мирније крајеве. И најзад, 1893 године, било је у Новом Саду свега 6 Јермена. Неколицина њих примећивани су овде, с времена на време, до пред сам рат, када се и они бестрага изгубише. Неки помреше, а други напустише Нови Сад заувек. Напустише и свога старог свештеника, и своју цркву и свој парохиски дом.

Данас их у Новом Саду нема више.

Л. Д.

Завршен је први омладински логор у Фрушкој Гори

Беочин, 1 септембра. — Први омладински логор, који је организовала Омладинска секција Друштва Фрушка Гора, завршен је са пуним успехом. 120 омладинаца из свих крајева Војводине, поневши незаборавне утиске другарског живота у логору, отишли су својим кућама задовољни што је било тако лепо, тужни што није трајало још више. У логору су омладинци, пошто им је неколико фирми насупрот више других, изашло у сусрет са пуним разумевањем значаја ове акције, спровели сами струју, те имали радио и кино апарат итд. На малој позорници сами су успешно изводили Нушићеве комедије и друге тачке ведрог, омладинског програма. Спорт, излети, добра храна, звездане ноћи са логорском ватром, видне логорске новине, мали оркестар који је неуморно свирао, хармоникаш - виртуоз, све је то улепшало дане међу шаторима, на пољани иза лепог Беочинског манастира.

КЊИГА О ДРИНИ. Библиотека Друштва Фрушка Гора издала је занредно садржајну и сјајно опремљену књигу о Дрини и Подрињу. То је географско-туристичка монографија од нашег познатог географа г. проф. Дерокоа. Књига савршено испуњује једну велику празнину, упознавајући поближе нашу јавност са једним важним крајем наше земље, коме није обраћана пажња, коју заслужује.

НОВЕ КЊИГЕ И ЛИСТОВИ

Драга Т. Димитријевић: „ДОМАЋЕ ГАЗДИНСТВО“ за III и IV разред грађанских школа.

Ових дана изишао је из штампе уџбеник „Домаће газдинство“ за III и IV разред грађанских школа од гђе Драге Димитријевић, управитељице грађанске школе у Новом Саду. Уџбеници су рађени тачно по наставном плану и програму, а разликују се знатно од досадањих уџбеника за тај предмет, како својом обимношћу тако и лакоћом излагања градива, које је обрађено пажљиво и са дубоким познавањем практичне стране овог предмета. Обе књиге писане су лаким и деци приступачним стилом, па ће и најтеже лекције бити лако разумљиве свима ученицама, а то је најбоља страна сваког савременог уџбеника, међу којима овај заузима изузетно угледно место. Нарочито је добра страна ових уџбеника што је постигнута добра веза између градива, које се обрађује у домаћем газдинству и градива са којим се ученице упознавају у хигијени, природопису, хемији и пољопривреди. Уџбеници су обилно илустрирани потребним бројем слика и шематских цртежа, што ће олакшати учење газдинства коме се у грађанским школама посвећује велика пажња. Васпитни део је приказан у облику поучних штива из којих свако дете може лако извући само поуку. Новост претставља у овим уџбеницима обрада исхране која је постављена на сасвим савремену основу, те се деци приказује на занредно занимљив начин у виду практичних кувања, а посебна пажња посвећена је калорисању, витамина, дијеталном кувању итд. Квалитет уџбеника повећава кратак кувар, који као додатак сваке књиге садржи практичне упуте за спремање разних јела, с којима ће се ученице касније свакако срести у животу. Понављање градива је спроведено у засебном делу који је придодат уз сваки уџбеник. Ови уџбеници одобрени су за употребу у грађанским школама одлуком Министра просвете IV бр. 9732 од 22 јула 1939 г. „Домаће газдинство“ од гђе Драге Димитријевић корисна је принова у нашој тако оскудној школској литератури уопште, а у том практичном предмету напосе, па ће се убрзо показати добри резултати, јер добри уџбеници осигуравају и добар успех.

Осим тога што је ова књига корисна, као уџбеник у грађанским школама, може она одлично послужити и младим домаћицама, које ће се на овај начин лако упознати са најмодернијим тековинама на овом пољу. Књига је издата у властитој наклади, а добија се, у Новом Саду, у књижари Натошевић, Пашићева ул. бр. 26. Књижаре и школе добивају 20% попуста, а сиромашне ученице, осим тога, још 10% попуста. Уџбеник за III разред има 128, а за IV разред 144 странице, а цена је свакој књизи 20 динара.

Б. Ј.